

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

***Wieloletni regionalny
plan działań na rzecz promocji
i upowszechniania ekonomii społecznej
oraz rozwoju instytucji sektora
ekonomii społecznej i jej otoczenia
w województwie świętokrzyskim
do roku 2020***

Kielce 2013

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Obserwatorium Integracji Społecznej powstało w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze Śródków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Opracowanie:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej:

- Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej

- Wieloosobowe Stanowisko ds. PO „Kapitał Ludzki”

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie.....	4
1.1.	Uwarunkowania prawne	7
1.2.	Ekonomia społeczna- definicje.....	8
2.	Diagnoza.....	10
2.1.	Ekonomia społeczna w regionie	10
2.2.	Sieć wsparcia ekonomii społecznej w woj. świętokrzyskim.....	17
2.3.	Świętokrzyskie podmioty Ekonomii Społecznej- wyniki badań.....	18
2.4.	Analiza SWOT sektora ekonomii społecznej	33
2.5.	Wnioski z części diagnostycznej	34
3.	Część programowa (cel główny, priorytety, kierunki interwencji).....	35
4.	Finansowanie Planu.....	43
5.	Realizatorzy Planu.....	44
6.	Monitoring i ewaluacja Planu	45
7.	Spis tabel, wykresów i rysunków	48

1. WPROWADZENIE:

„*Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020*” został opracowany w oparciu o wytyczne Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23.05.2011r. znak: DPP-II-073-94-MS/11 oraz zapisy Priorytetu VII Promocja integracji społecznej, poddziałania 7.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, operacji pn: *opracowanie, realizacja i monitoring wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie zwany dalej Planem*.

Przedmiotowy Plan stanowi istotny element programowania w województwach, zgodnie z zasadami prowadzenia polityki rozwoju. Biorąc po uwagę zapisy ustawy *o samorządzie województwa*, samorząd prowadzi politykę rozwoju na którą składa się m.in.:

- tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy;
- pozyskiwanie i łączenie środków finansowych: publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności publicznej;
- promocja walorów i możliwości rozwoju województwa;
- wspieranie i prowadzenie działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Powyższe działania w całości obejmują obszar funkcjonowania ekonomii społecznej. Najistotniejszymi dokumentami polityki rozwoju województwa obejmującymi obszar szeroko rozumianej polityki społecznej są:

- strategia rozwoju województwa (art. 11 ustawy z dnia 05.06.1998 r. *o samorządzie województwa*);
- wojewódzka strategia w zakresie polityki społecznej, będąca integralną częścią strategii rozwoju województwa (art. 21 pkt .1 ustawy z dnia 12.03.2004 r. *o pomocy społecznej*).

W naszym województwie dokumenty te funkcjonują odrębnie, jednak w obszarze polityki społecznej korelują ze sobą.

W Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 bezpośrednie zapisy dotyczące ekonomii społecznej zapisane zostały w celu strategicznym piątym „*Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego*” i w celu operacyjnym trzecim: „*Rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie*”.

Uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego Nr 1024/12 z dnia 4 kwietnia 2012 r. powołany został zespół ds. konsultacji „*Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz*

promocji i upowszechniania ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020”. W skład zespołu weszli:

- Grzegorz Świercz – Wicemarszałek Województwa Świętokrzyskiego,
- Barbara Jakacka-Green – Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej,
- Aleksandra Marcinkowska – Zastępca Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej,
- Grzegorz Gałuszka – Przewodniczący Komisji Strategii Rozwoju, Promocji i Współpracy z Zagranicą,
- Edmund Kaczmarek – Starosta Jędrzejowski, Przewodniczący Konwentu Starostów Województwa Świętokrzyskiego,
- Agnieszka Zaremba – przedstawiciel Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach,
- Andrzej Kościółek – przedstawiciel Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach,
- Anna Bulka – przedstawiciel Centrum Ekonomii Społecznej w Krakowie,
- Piotr Sadłocha – przedstawiciel Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej,
- Katarzyna Szeląg – przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- Karolina Jarosz – przedstawiciel Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego,
- Andrzej Śledziona – przedstawiciel Zakładów Aktywności Zawodowej,
- Małgorzata Stanek – przedstawiciel Warsztatów Terapii Zajęciowej,
- ks. Andrzej Drapała – przedstawiciel stowarzyszenia „Nadzieja Rodzinie”,
- Monika Szpringer – przedstawiciel Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach,
- Krzysztof Zaremba – przedstawiciel Świętokrzyskiego Funduszu Pożyczkowego,
- Paweł Gratka – Sekretarz Zespołu.

W dniu 15 maja 2012 roku odbyło się posiedzenie zespołu ds. konsultacji „Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020”. Członkowie zespołu zgłaszali uwagi do projektu dokumentu. Zwrócono uwagę na kwestię przepływu informacji między podmiotami ekonomii społecznej, podmiotami wsparcia ekonomii społecznej oraz instytucjami administracji rządowej i samorządowej oraz ich jednostkami organizacyjnymi. Przedmiotem obrad Zespołu była również kwestia finansowania przedsiębiorstw społecznych a konkretnie uruchomienie funduszu pożyczkowego. Podnoszona również była kwestia podnoszenia świadomości społecznej na temat sektora ekonomii społecznej jak również stosowania w szerszym zakresie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. Wszyscy członkowie Zespołu wyrażali pogląd, iż rozwój ekonomii społecznej w regionie jest szansą dla osób wykluczonych społecznie oraz

zagrożonych wykluczeniem społecznym jak również jest instrumentem rozwoju kapitału społecznego regionu.

Wypracowując założenia „*Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020*” pod uwagę wzięto zapisy zawarte w projekcie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej odnoszące się do koordynacji polityki wobec ekonomii społecznej na poziomie regionalnym. Zadania nakreślone w wyżej wymienionym projekcie dokumentu na szczeblu regionalnym to:

- włączenie ekonomii społecznej do strategii rozwoju województw w obszarach związanych z rynkiem pracy, integracją społeczną, rozwojem przedsiębiorczości oraz innowacji, rozwojem usług lokalnych oraz innymi priorytetami, w których możliwy jest regionalny rozwój ekonomii społecznej; realizacja zapisów strategii będzie na bieżąco analizowana na poziomie wojewódzkim oraz przez Krajowy Komitet ds. Rozwoju Ekonomii Społecznej.
- stworzenie, realizacja i monitoring we współpracy z kluczowymi interesariuszami, wieloletnich regionalnych planów na rzecz ekonomii społecznej, będących programami wojewódzkimi na lata 2014-2020, określającymi działania regionalnych władz publicznych, dotyczące w szczególności:
 - instytucjonalizacji zarządzania rozwojem ekonomii społecznej (problematyka wojewódzkiego zespołu ds. ekonomii społecznej, forum współpracy z podmiotami ekonomii społecznej, instytucje odpowiedzialne);
 - podstawowych kierunków rozwoju sektora ekonomii społecznej – preferowanych we wsparciu finansowym – działających w zakresie reintegracji zawodowej, integracji społecznej oraz dostępnych usług społecznych wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb w województwie z obszarów określonych w Priorytecie IV. Preferencje mogą polegać na promowaniu określonych rodzajów działalności (promocja, edukacja), preferowaniu tworzenia podmiotów działających w określonych sferach (kryteria dostępu i kryteria strategiczne w programach operacyjnych finansowanych ze środków europejskich, kryteria strategiczne w dostępie do środków krajowych Funduszu Pracy i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych), zachęcaniu samorządów powiatowych i gminnych (tworzenie lokalnych map potrzeb usług użyteczności publicznej, partnerstwa lokalne z samorządami);

- stworzenia docelowej sieci infrastrukturalnego wsparcia ekonomii społecznej w województwie (sieci ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, infrastruktury finansowej);
- zaprojektowania mechanizmów współpracy samorządu województwa z samorządami powiatów i gmin w zakresie rozwoju ekonomii społecznej (rola gminnych i powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych, partnerstwo lokalne jako podstawa rozwoju);
- określenia mechanizmów współpracy na rzecz ekonomii społecznej między różnego rodzaju instytucjami, które mogą mieć wpływ na jej rozwój w regionie, m.in. pomiędzy ROPS, WUP a instytucjami zarządzającymi i wdrażającymi programy finansowane ze środków europejskich;
- określenia mechanizmów promocji idei ekonomii społecznej w województwie poprzez system edukacji formalnej dla dzieci i młodzieży oraz system edukacji formalnej i poza formalnej dla dorosłych.

W czasie opracowywania Planu na poziomie krajowym w dalszym ciągu prowadzone były prace nad wypracowaniem ostatecznego kształtu Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, ponadto Sejmowa Komisja Polityki Społecznej i Rodziny wniosła projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, który w art. 21 proponuje rozszerzenie katalogu zadań na poziomie samorządu województwa o m.in.: **koordynowanie działań na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie.**

1.1 UWARUNKOWANIA PRAWNE

Do najważniejszych aktów prawnych w obszarze ekonomii społecznej należy zaliczyć:

- ustawę z dnia 13.06.2003 r. *o zatrudnieniu socjalnym*;
- ustawę z dnia 20.04.2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*;
- ustawę z dnia 19.08.1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego*;
- ustawę z dnia 27.08.1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych*;
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14.12.2007 r. *w sprawie zakładów aktywności zawodowej*;
- ustawę z dnia 16.09.1982 r. *prawo spółdzielcze*;
- ustawę z dnia 27.04.2006 r. *o spółdzielniach socjalnych*;
- ustawę z dnia 24.04.2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*;
- ustawę z dnia 12.03.2004 r. *o pomocy społecznej*;

- rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 19.02.2009 r. w sprawie gospodarki społecznej.

1.2 EKONOMIA SPOŁECZNA - DEFINICJE

Pojęcie ekonomii społecznej jest pojęciem bardzo szerokim i dotyka wielu sfer życia społecznego. Jednakże chcąc znaleźć wspólny mianownik można wskazać, że **kluczową wartością ekonomii społecznej jest wszelka działalność skupiona wokół potrzeb społeczeństwa i jego członków. Oznacza to, że dla podmiotów ekonomii społecznej istotnym znaczeniem, obok celu gospodarczego, jest misja społeczna.**

Ekonomia społeczna jest segmentem działalności gospodarczej z następującymi elementami: gospodarka rynkowa, społeczeństwo obywatelskie oraz państwo demokratyczne¹.

Precyzując termin ekonomii społecznej, można określić charakterystyczne cechy odróżniające ją od gospodarki prywatnej oraz gospodarki publicznej.

Od gospodarki prywatnej odróżnia ekonomię społeczną przede wszystkim to, że jej podmioty nie są nastawione na zysk, lecz na realizację celów społecznych wśród których najważniejsze jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Od gospodarki publicznej ekonomię społeczną odróżnia fakt, iż jej podmioty nie są kontrolowane przez administrację publiczną, ale przez obywateli i organizacje obywatelskie. W zasadzie nie oferują dóbr i usług publicznych dostępnych dla wszystkich, lecz dobra i usługi, które przynoszą korzyści pewnym grupom beneficjentów².

Ekonomia społeczna powinna być takim narzędziem, które umożliwi rozwiązywanie bądź łagodzenie problemów społecznych, nieuchronnie generowanych przez rynek i państwo. I jeśli się to udaje, choćby częściowo, to niewątpliwie ekonomia społeczna może przyczynić się do ewolucji gospodarki prywatnej i gospodarki publicznej, a tym samym długotrwałego rozwoju społeczno-gospodarczego. Ekonomia społeczna nie może być odrębnym typem gospodarowania, systemową alternatywą gospodarki prywatnej lecz jej stosunkowo wąskim uzupełnieniem, musi być komplementarna w relacji do rynku i państwa. I taką powinna pozostać, aby być społeczną: nie może substytuować, ani wypierać rynku. Co także dotyczy gospodarki publicznej³.

¹ M. Grewiński, *Modele wielosektorowości w pluralizmie polityki społecznej*, [w:] *Wokół polityki społecznej*, pod red. K. Głębińskiej i M. Grewińskiego, Warszawa 2008, s. 128

² K. Głębińska, *Rola ekonomii społecznej*, [w:] *Ekonomia społeczna – wyzwania dla instytucji pomocy społecznej*, K. Głębińska Warszawa 2010, s. 9

³ J. Hausner, *Ekonomia społeczna jako kategoria rozwoju*, [w:] *Ekonomia społeczna a rozwój*, pod red. J. Hausnera Kraków. s. 12

Według EMES⁴ za ekonomię społeczną uznaje się działalność o celach przede wszystkim społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w te cele lub we wspólnotę. Takie cele jak maksymalizacja zysku, zwiększenie dochodu udziałowców czy właścicieli nie są priorytetowe. W centrum działań stawiane są użyteczność społeczna i jej dobro. Ekonomia społeczna polega więc na podejmowaniu przedsięwzięć ekonomicznych, których rezultaty skoncentrowane są przede wszystkim na korzyściach społecznych.

KRYTERIA PRZEDSIĘBIOSTWA SPOŁECZNEGO WG. EMES	
ekonomiczne	społeczne
<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Ciągła działalność w zakresie produkcji dóbr i/lub sprzedaż usług;</i> ➤ <i>Wysoki stopień autonomii;</i> ➤ <i>Znaczący poziom ryzyka ekonomicznego;</i> ➤ <i>Minimalna ilość pracy odpłatnej.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Inicjatywa uruchomiona przez grupę obywateli;</i> ➤ <i>Władza decyzyjna nie oparta na własności kapitałowej;</i> ➤ <i>Charakter partycypacyjny, angażujący osoby, których dotyczy dana działalność;</i> ➤ <i>Ograniczony rozdział zysków;</i> ➤ <i>Wyraźny cel, przynoszących korzyści dla społeczeństwa.</i>

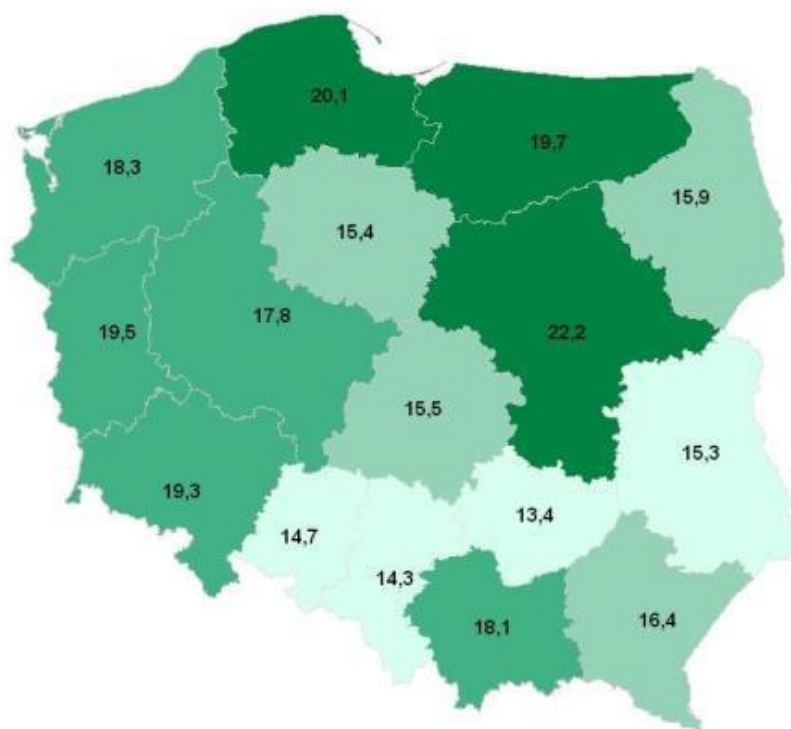
⁴ EMES (European Research Network) tworzy 12 krajów „starej” (www.emes.net)

2. DIAGNOZA

Część diagnostyczna oparta została na analizie danych zastanych, które posłużyły do charakterystyki sektora ekonomii społecznej oraz podmiotów wsparcia ekonomii społecznej, a także wynikach badania społecznego: „Świętokrzyskie podmioty ekonomii społecznej – stan i perspektywy”, przeprowadzonego w 2011 roku przez firmę *Biostat z Rybnika* na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach projektu systemowego „*Edukacja receptą na lepsze jutro*”.

2.1. EKONOMIA SPOŁECZNA W REGIONIE

Przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego w styczniu 2012 roku *Strategia Polityki Społecznej na lata 2012-2020* w części diagnostycznej zwraca uwagę na deficyt rozwoju kapitału społecznego. Na 10 tys. mieszkańców regionu przypada niespełna 13,5 organizacji pozarządowych, jest to najmniejsza liczba w kraju. Pod względem zaewidencjonowanych stowarzyszeń w bazie REGON, województwo świętokrzyskie zajmuje przedostatnie miejsce przed województwem opolskim z liczbą 1700 organizacji pozarządowych⁵. Poziom rozwoju kapitału społecznego bezpośrednio przekłada się również na rozwój sektora ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Rysunek 1. Liczba stowarzyszeń i fundacji w województwach w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

Źródło: M. Gumkowska, J. Herbst, P. Radecki *Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych*, Raport z badania 2008, Stowarzyszenie Klon/Jawor, s. 13

Spółdzielnie socjalne

⁵ Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020. Kielce 2012 r.

Instytucja spółdzielni socjalnej została w Polsce wprowadzona Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001), która odpowiednio znowelizowała ustawę z 16 września 1982 r. *Prawo spółdzielcze* (Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zmianami). Aktualną podstawą prawną dla funkcjonowania tychże spółdzielni jest Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. *o spółdzielniach socjalnych* (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651), która zaczęła obowiązywać 6 lipca tegoż roku. Spółdzielnie socjalne działają na pograniczu działalności gospodarczej i organizacji pożytku publicznego, łączą działalność gospodarczą z integracją społeczną i zawodową członków.

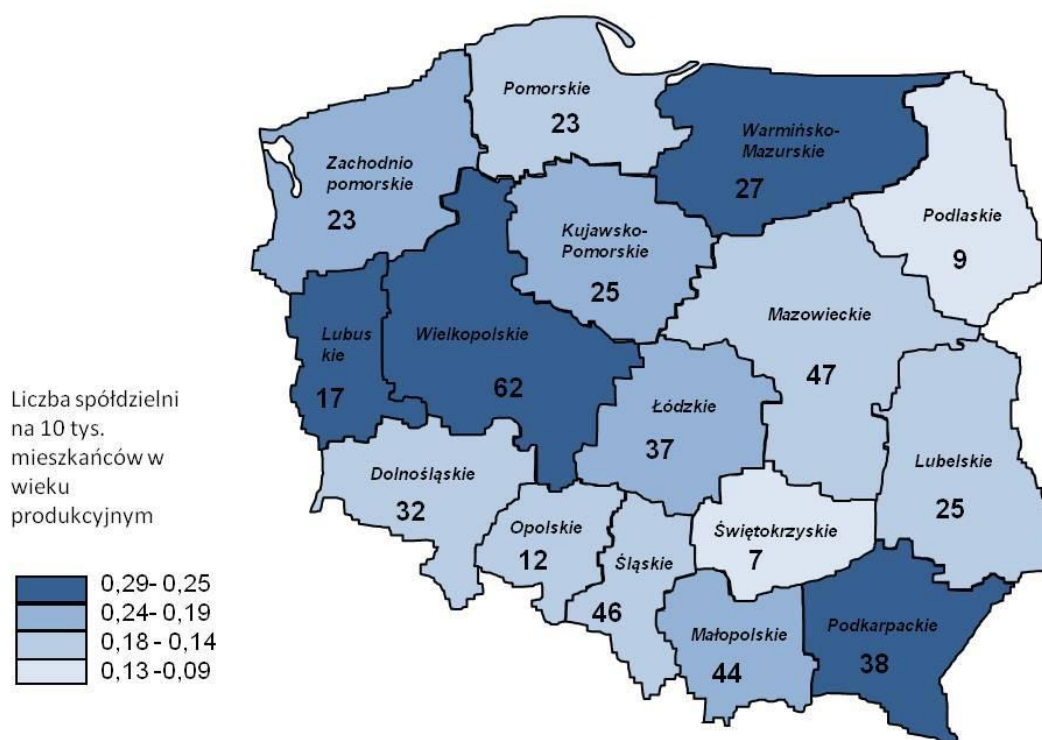
Spółdzielnię socjalną mogą założyć osoby z pełną zdolnością do czynności prawnych i równocześnie zaliczające się do przynajmniej jednej z następujących kategorii:

- bezrobotni,
- niepełnosprawni,
- uzależnieni od alkoholu, narkotyków lub środków odurzających po zakończeniu leczenia,
- chorzy psychicznie,
- bezdomni realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności,
- osoby opuszczające więzienie, które mają trudności z reintegracją społeczną,
- uchodźcy uczestniczący w indywidualnym programie integracji,

oraz inne osoby, pod warunkiem, że ich liczba nie przekracza 50% ogólnej liczby założycieli. Spółdzielnię socjalną mogą również założyć co najmniej dwie spośród następujących osób prawnych:

- organizacje pozarządowe w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- kościelne osoby prawne.

Liczba spółdzielni socjalnych - stan na maj 2012

Źródło: Dane OZRSS

Tabela 1. Spółdzielnie socjalne w województwie świętokrzyskim stan na kwiecień 2013 r.

L.p.	Nazwa	Kontakt	Data wpisu
1	Spółdzielnia socjalna „JODEŁKA”	26-120 Bliżyn, ul. Kościuszki 63	2013-03-26
2	Spółdzielnia socjalna „CHMIELNICKIE SMAKI”	26-020 Chmielnik, ul. Witosa 6	2013-02-28
3	Spółdzielnia socjalna „EKO PRZYSZŁOŚĆ”	26-020 Chmielnik, ul. Przemysłowa 2A	2013-02-28
4	Spółdzielnia socjalna „POMOCNA DŁOŃ”	26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Pułaskiego	2013-02-21
5	Spółdzielnia socjalna „AWOKADO”	28-100 Busko-Zdrój, ul. Starkiewicza 14	2012-12-31
6	Spółdzielnia socjalna „EKO”	25-711 Kielce, ul. Karczówkowska 36	2012-12-20
7	Spółdzielnia socjalna „TURKUS”	28-200 Staszów, ul. Jana Pawła II 11 /37	2012-12-19
8	Spółdzielnia socjalna „DAGAZ”	25-345 Kielce, ul. Mazurska 68/74	2012-12-05
9	Spółdzielnia socjalna „LEPSZA PRZYSZŁOŚĆ”	28-210 Pęcławice Górne, Pęcławice Górne 22/22	2012-10-30
10	Spółdzielnia socjalna „GRANT”	28-220 Oleśnica, ul. Wrzosey 1	2012-10-29
11	Ostrowiecka Spółdzielnia Socjalna	27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Żabia 34	2012-07-05

12	Spółdzielnia Socjalna „POMOC I OPIEKA 45+”	26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Rzemieślnicza 5/12	2011-03-25
13	Spółdzielnia Socjalna „SMAKOSZ” w Kielcach	25-363 Kielce, al. Wesoła 54 kom: 695524661	2010-03-24
14	Spółdzielnia Socjalna „ALTERNATYWA 5”	27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, os. Ogrody 20 kom: 785111110 mail: kontakt@alternatywa5.pl www.alternatywa5.pl	2010-02-18
15	„MILMAX” Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna	25-546 Kielce, al. Warszawska 97/76	2008-12-17
16	Spółdzielnia Socjalna „STOLBUD”	27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, al. 3-go Maja 73 tel: 41 2470316, 41 2495416 kom: 601560459	2008-12-11
17	„ARES” Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna	26-065 Piekoszków, ul. Czarnowska 54 tel: 41 3100557	

Źródło: Dane OZRSS

Według informacji zebranych w marcu 2013 r. w województwie świętokrzyskim funkcjonuje 17 spółdzielni socjalnych.

Centrum Integracji Społecznej

Centrum Integracji Społecznej (CIS) to jednostka organizacyjna utworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia. CIS nie jest samodzielnym podmiotem prawnym lecz formą prawną adresowaną do instytucji oraz organizacji pozarządowych pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. W grupie beneficjentów CIS są te same grupy osób, które mogą założyć spółdzielnię socjalną.

Tabela 2. Centra Integracji Społecznej

Centra Integracji Społecznej	
1.	Centrum Integracji Społecznej w Staszowie, Parkowa 6, 28-200 Staszów, Tel.: 15 864 38 02, Faks: 15 864 38 02, E-mail: cis.staszow@wp.pl
2.	Centrum Integracji Społecznej w Kielcach (jednostka prowadząca: Caritas Diecezji Kieleckiej), Wesoła 54, 25-013 Kielce, Tel.: 41 346 01 16, Faks: 41 346 01 16
3.	Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku – Kamiennej, jednostka podległa pod Urząd Miasta Skarżysko – Kamienna, Prusa, 26-110, Skarżysko-Kamienna
4.	Centrum Integracji Społecznej przy Fundacji POMOCNA DŁOŃ, Ul. Sandomierska 26a, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, Tel. 41 247-12-79
5.	Centrum Integracji Społecznej w Jędrzejowie przy Fundacji „Miśka Zdziśka” 11 listopada 83 28-300 Jędrzejów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

Klub Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej (KIS) to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. KIS zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową.

Tabela 3. Kluby Integracji Społecznej

Kluby Integracji Społecznej	
1.	Klub Integracji Społecznej – placówka zamiejscowa Caritas Diecezji Kieleckiej, ul. Lipowa 1, 28-100 Busko-Zdrój, tel. 41 378 70 09
2.	Klub Integracji Społecznej – placówka zamiejscowa Caritas Diecezji Kieleckiej, ul. Jana Pawła II 3, 28–300 Jędrzejów, tel. 41–386–62–97
3.	Klub Integracji Społecznej – placówka zamiejscowa Caritas Diecezji Kieleckiej, ul. Kwiatowa 14, 28–340 Sędziszów, tel. 41–381–27–41
4.	Klub Integracji Społecznej – ul. Armii Krajowej 22 26-200 Końskie
5.	Klub Integracji Społecznej – Caritas Diecezji Kieleckiej, ul. Wesola 54, 25-363 Kielce, tel. 41-334-90-13
6.	Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, ul. Sikorskiego 10, 26-110 Skarżysko-Kamienna, tel.: 41-25-28-028, fax.: 41-25-24-875, e-mail: mops@kis-skarzysko.pl
7.	Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, ul. Chęcińska 1, 25-020 Kielce, tel. 41-34-55-329, e-mail: kis@mopr.kielce.pl.
8.	Klub Integracji Społecznej przy Fundacji POMOCNA DŁOŃ, Ul. Sandomierska 26a, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, Tel. 41 247-12-79
9.	Klub Integracji Społecznej – Starachowice ul. Krywki 14
10.	Klub Integracji Społecznej – Bliżyn ul. VI Wieków Bliżyna
11.	Klub Integracji Społecznej - Włoszczowa os. Batorego 7A

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

Zakłady aktywności zawodowej

Celem funkcjonowania zakładu aktywności zawodowej jest zatrudnianie osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności poprzez prowadzenie rehabilitacji zawodowej i społecznej, przygotowywanie ich do samodzielnego i niezależnego życia, adekwatnego do ich możliwości psychomotorycznych oraz znalezienie odpowiedniego zatrudnienia poza zakładem.

Tabela 4. Zakłady Aktywności Zawodowej

Zakłady Aktywności Zawodowej	
1.	Zakład Aktywności Zawodowej (jednostka prowadząca: Polski Związek Niewidomych - Okręg Świętokrzyski w Kielcach), Krzywa 1, 26-200 Końskie, Tel.: 41 372 23 91, Faks: 41 372 23 91, E-mail: zaz.konskie@op.pl, Strona: www.zazkonskie.pl
2.	Zakład Aktywności Zawodowej - Filia Zakładu Aktywności Zawodowej w Stykowie, Kałków Godów 84a, 27-225 Pawłów, Tel.: 41 272 17 26, 41 275 42 27 (Starostwo)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej – placówki wyodrębnione organizacyjnie i finansowo, które mają na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Terapia realizowana jest poprzez terapię zajęciową.

Tabela 5. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej	
1.	WTZ przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci, 28-100 Busko-Zdrój, ul. Kościuszki 46, tel. 41 378-33-94
2.	WTZ przy Domu Pomocy Społecznej w Gnojnie, Gnojno 118, 28-114 Gnojno, tel. 41 353-20-42
3.	WTZ przy Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym, 28-300 Jędrzejów, ul. Armii Krajowej 11, tel. 41 386-12-31
4.	WTZ przy Domu Pomocy Społecznej w Mnichowie, 28-305 Sobków, Mnichów, tel. 41 387-35-12
5.	WTZ - jednostka prowadząca Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Promyk Nadziei” 28-500 Kazimierza Wielka, ul. Kościuszki 15, tel. 352-25-14
6.	WTZ przy Domu Pomocy Społecznej Kielce, ul. Słoneczna 9, tel. 41 345-01-65
7.	WTZ przy Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym Nr 2/jednostka prowadząca DPS Kielce, Kielce, ul. Kryształowa 6, tel. 41 345-24-62
8.	WTZ przy Stowarzyszeniu Pomocy Niepełnosprawnym w Osinach, Osiny 30, 26-015 Pierzchnica, tel. 353-82-39
9.	WTZ przy Domu Pomocy Społecznej Zgórsko, 26-052 Sitkówka Nowiny, Zgórsko 58, tel.41 345 93 76
10.	WTZ przy Spółdzielni Inwalidów „Naprzód”, 26-200 Końskie, ul. Towarowa 4, tel. 41 375-18-87
11.	WTZ przy Zakładzie Opiekuńczo-Rehabilitacyjnym w Ostrowcu Świętokrzyskim, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, / jednostka prowadząca Stowarzyszenie na rzecz WTZ „Szansa”, ul. Iłżecka 31, tel. 41 262-05-81

- WTZ przy Polskim Związku Głuchych Z.Sz.P., ELKOM”/ jednostka prowadząca Stowarzyszenie
12. „Razem” na rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Rzeczeki 18, tel. 41 262-06-05, e-mail: www.wtrzeczki.pl, wtrzeczki@op.pl
 13. WTZ przy Stowarzyszeniu Rozwoju Kulturalno-Gospodarczego Powiatu Pińczowskiego, 28-400 Pińczów, ul. Polna 48, tel. 357-60-80
 14. WTZ przy Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Zatrudnieniu, Rehabilitacji i Rewalidacji oraz Bezrobotnym i Poszukującym Pracy w Uaktywnieniu Zawodowym Integracja”, 27-600 Sandomierz, ul. Jakubowskiego 5, tel. 0-15 832-05-67
 15. WTZ przy Stowarzyszeniu na rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Tratwa”, 27-600 Sandomierz, ul. Zawichojska 13, tel. 0-15 832-27-68
 16. WTZ przy Urzędzie Gminy w Samborcu, 27-650 Samborzec, Śmiechowice 99, tel. 0-15 832-15-77
 17. WTZ przy OPS w Zawichoście, 27-630 Zawichost, Piotrowice 18, tel. 0-15 836-44-44
 18. WTZ przy Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Skarżysko-Kamienna, ul. Kościuszki 38, 26-110 Skarżysko – Kamienna, tel. 41 251-59-64, 41 251-09-12
 19. WTZ przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 1/ jednostka prowadząca Stowarzyszenie na rzecz WTZ „Tęcza”, 26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Równoległa 23, tel. 41 251-03-06
 20. WTZ przy Parafii Rzymsko-Katolickiej w Kałkowie – Godowie, 27-225 Pawłów, Kałków-Godów 84 B, tel. 41 334-40-02
 21. WTZ przy Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Św. Judy Tadeusza, 27-200 Starachowice, ul. Wiosenna 5, tel. 41 276-01-41, 41 276-01-51
 22. WTZ przy Zarządzie Miejskim w Połańcu (jednostka prowadząca Urząd Miasta i Gminy w Połańcu), 28-230 Połaniec, ul. Lipowa 20, tel. 0-15 865-21-30
 23. WTZ – jednostka prowadząca DPS Zochcinek, 27-500 Opatów, Zochcinek 42, tel. 15 868 28 18
 24. WTZ (jednostka prowadząca Caritas Diecezji Kieleckiej), 29-105 Ostrów, ul. Ostrów 57, Filia WTZ 29-135 Radków, Kosów 68, tel. 34 354 10 86
 25. WTZ –jednostka prowadząca: Zespół Opieki Zdrowotnej w Końskich, 26-200 Końskie, ul. Gimnazjalna 416

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

W toku obrad Zespołu ds. konsultacji „Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020” pojawiały się poglądy dotyczące wyłączenia WTZ-ów z grupy podmiotów ekonomii społecznej ponieważ ich działalność nie jest nastawiona na zysk, a za wykonywane usługi nie mogą brać wynagrodzenia. Nie wszyscy członkowie zespołu podzielali pogląd dotyczący wyłączenia tych podmiotów z Planu, ponieważ uznano, iż działalność edukacyjna i aktywizacyjna WTZ może wpływać na rozwój przedsiębiorczości społecznej.

Wśród wyróżniających się podmiotów ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim należy wymienić:

- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Bałtów „Bałt”, powołane w 2001 roku z inicjatywy mieszkańców gminy Bałtów. Stowarzyszenie w chwili obecnej dysponuje profesjonalnym kompleksem turystyczno – rekreacyjnym z całoroczną propozycją

różnych sposobów spędzania wolnego czasu. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Bałtów „Bałt” było finalistą w ogólnopolskim konkursie na najlepsze przedsiębiorstwo społeczne, organizowane przez Fundację Inicjatyw Społeczno Ekonomicznych

- Przedsiębiorstwo Społeczne „Allozaur”. Stowarzyszenie „Delta” wspierane przez osobę prawną i Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Bałtów „Bałt” powołało Przedsiębiorstwo Społeczne „Allozaur”, które jest spółką z o.o. Przedsiębiorstwo obsługuje ruch turystyczny w położonym przy Bursztynowym Szlaku w Bałtowie, a wypracowane zyski przeznaczają na cele społeczne.

2.2 SIEĆ WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

System wsparcia ekonomii społecznej działa na dwóch płaszczyznach. Na pierwszy poziom składają się sieć Centrów Ekonomii Społecznej (CES) została ona stworzona w ramach projektu „Zintegrowany System Wsparcia Ekonomii Społecznej”, który jest realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet I. Zatrudnienie i integracja społeczna, Działanie 1.2 Wsparcie systemowe instytucji promocji i integracji społecznej.

Zadaniem CES jest wsparcie i integracja OWES i OWSS oraz monitoring działań podmiotów wspierających ekonomię społeczną w poszczególnych regionach. Lokalizacja Sieci Centrów, ich podmioty prowadzące oraz zasięg terytorialny działalności przedstawia się następująco:

- Warszawa, FISE – województwa: mazowieckie łódzkie, kujawsko-pomorskie;
- Lublin, UNDP – województwa: podlaskie, lubelskie, podkarpackie;
- Poznań, Barka – województwa: wielkopolskie, lubuskie, dolnośląskie, opolskie;
- Nidzica, FWW – województwa: warmińsko-mazurskie, pomorskie, zachodniopomorskie;
- **Kraków, ZLSP i MSAP – województwa: małopolskie, śląskie, świętokrzyskie.**

Kolejnym elementem systemu są ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, funkcjonujące w regionie, które mają za zadanie pomagać w tworzeniu i rozwijaniu podmiotów ekonomii społecznej (głównie spółdzielni i organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą) oraz animować lokalne działania partnerskie i promować zatrudnienie w PES – podmiotach ekonomii społecznej.

Lider	Nazwa projektu	Miejscowość
Stowarzyszenie Integracja i Rozwój	Kielecki Inkubator ES	Kielce
Beauty Source Rafał Siemieniecki	Kompleksowe wsparcie świętokrzyskich PES	Kielce
Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	Spółdzielnie socjalne - szansa dla Ciebie	Kielce
Agencja Rozwoju Regionalnego	Świętokrzyskie Centrum wspierania Ekonomii Społecznej II	Kielce
MGOPS W Busku – Zdroju	Spółdzielnie Socjalne - szansą dla Ciebie	Busko - Zdrój
Fundacja Inicjatyw Lokalnych	Spółdzielnie socjalne szansą rozwoju regionu	Staszów
Podkarpacka Agencja Konsultingowo – Doradcza Sp. z o.o.	Twoja szansa spółdzielnie socjalne	Skarżysko - Kamienna

Źródło: Opracowanie własne danych CES ZLSP - Kraków

2.3 ŚWIĘTOKRZYSKIE PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ – WYNIKI BADANIA

Dla realizacji celów badania zastosowano: analizę danych zastanych, wywiady indywidualne, zogniskowany wywiad grupowy, wywiady eksperckie, badanie internetowe, analizę PEST oraz analizę SWOT. Poszczególne metody i techniki stanowiły odrębne źródła pozyskiwania danych, a zarazem stosowane równocześnie, na zasadzie triangulacji, uzupełniały się.

Celem badania była ocena kondycji oraz identyfikacja barier i szans ekonomii społecznej w regionie, pozwalająca na sformułowanie wniosków i rekomendacji. Badania zostały wykonane z zastosowaniem metody triangulacji metod i danych badawczych i obejmując swym zasięgiem podmioty ekonomii społecznej oraz instytucje otoczenia tych podmiotów, działające na terenie województwa świętokrzyskiego.

Analizie poddano podmioty prawne sektora ekonomii społecznej działające w województwie świętokrzyskim, czyli:

- Fundacje,
- Stowarzyszenia,
- Spółdzielnie, w tym:
 - Spółdzielnie pracy,

- Spółdzielnie inwalidów i niewidomych,
- Spółdzielnie socjalne,
- Centra Integracji Społecznej (CIS),
- Kluby Integracji Społecznej (KIS),
- Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ),
- Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ),
- Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW).

Zostały one scharakteryzowane z wykorzystaniem zarówno metod i technik ilościowych, jak i jakościowych.

Na terenie województwa świętokrzyskiego działa niewiele takich podmiotów, które w pełni zasługują na określenie: „podmioty ekonomii społecznej”⁶. W roku 2010 było ich 35, a składały się na nie:

- spółdzielnie socjalne, pracy i inwalidów,
- Centra Integracji Społecznej,
- Kluby Integracji Społecznej,
- Zakłady Aktywności Zawodowej,
- Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, (na terenie województwa znajdują się oddziały TUW zarejestrowane w Warszawie)
- Stowarzyszenia i fundacje funkcjonujące w obszarze ekonomii społecznej,
- Przedsiębiorstwo społeczne,

Analizując te dane w relacji do liczby podmiotów w skali kraju, gdzie funkcjonuje ponad 13 tysięcy spółdzielni, 145 spółdzielni socjalnych, 55 Centrów Integracji Społecznej, 48 Zakładów Aktywności Zawodowej oraz 9 Towarzystw Ubezpieczeń Wzajemnych, sytuacja nie jest zadawalająca.

Kondycja sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim

Badanie społeczne pn. „*Świętokrzyskie podmioty ekonomii społecznej – stan i perspektywy*” przeprowadzono na grupie 43 przedstawicieli organizacji pozarządowych, wśród których największą grupę stanowili prezesi/członkowie zarządu (65,1%). Ponad trzy czwarte badanych organizacji posiadało formę stowarzyszenia, a prawie połowa liczyła powyżej 25 członków.

⁶ Instytucje Ekonomii Społecznej w Województwie Świętokrzyskim.

Tabela 6. Wykaz organizacji w których przeprowadzono badanie.

Forma prawna	N	%	Zajmowane stanowisko	N	%	Liczba członków	N	%
Stowarzyszenie	34	79,1%	Prezes / członek zarządu	28	65,1%	do 5	7	16,3%
Fundacja	6	14,0%	Dyrektor / kierownik / lider	5	11,6%	6-10	1	2,3%
Podmiot kościoła katolickiego	1	2,3%	Samodzielny specjalista	3	7,0%	11-15	2	4,6%
Inna	2	4,6%	Pracownik	6	14,0%	16-20	8	18,6%
			Inne	1	2,3%	21-25	5	11,6%
RAZEM	43	100%				powyżej 25	20	46,6%

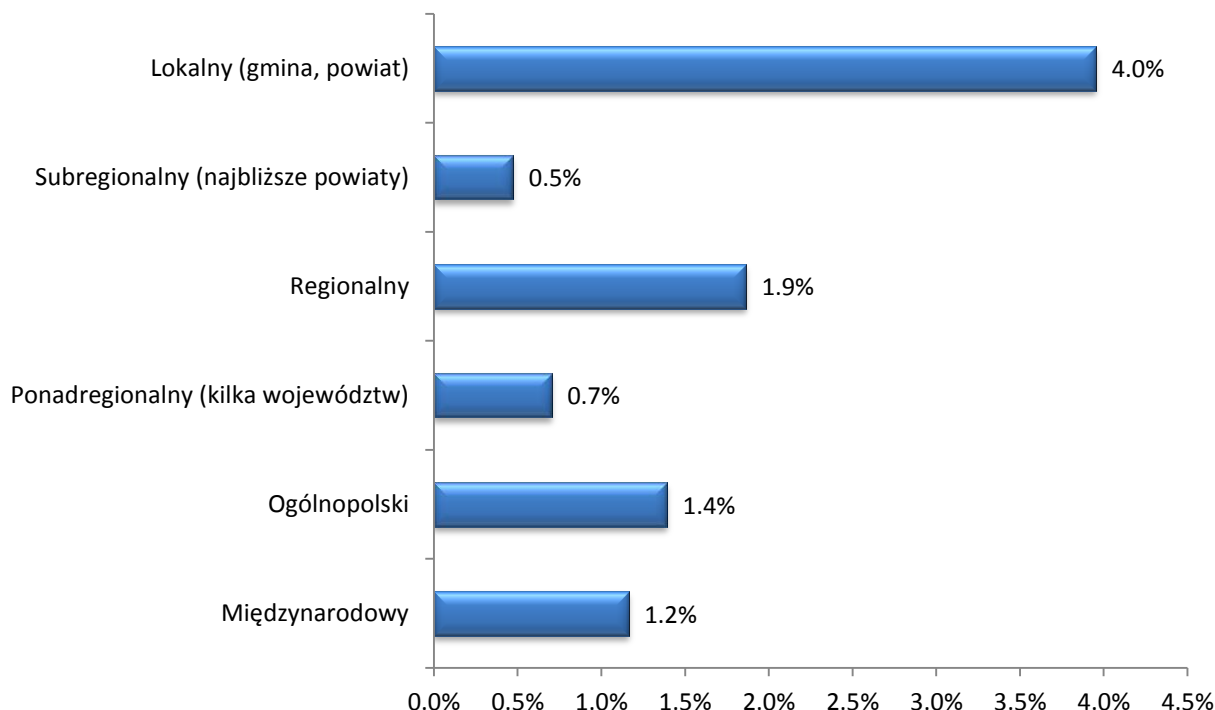
Źródło: Badanie własne

Spośród organizacji w których zrealizowane zostało badanie: 11 ma swoją siedzibę w powiecie kieleckim i mieście Kielce, 5 – w powiecie sandomierskim, 4 – w skarżyskim, po 3 w ostrowieckim i staszowskim, 2 – w koneckim oraz po 1 – w buskim, opatowskim, pińczowskim i starachowickim. 33 organizacje rozpoczęły swoją działalność nie później niż w 2000 r., 7 – w latach 1990-1999, natomiast 3 – przed rokiem 1990.

Jedna trzecia badanych organizacji prowadzi działalność oświatowo-kulturową, co czwarta organizacja – działalność w zakresie pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej, około 14% - działalność sportowo-rekreacyjną, a 11,6% - w zakresie ochrony zdrowia. Jedna organizacja wskazała na prowadzoną działalność w zakresie profilaktyki uzależnień. Pozostałe podmioty prowadzą inną działalność i najczęściej jest to: rozwój obszarów wiejskich, działalność na rzecz pracodawców czy działalność informacyjna i współpraca z młodzieżą.

Prawie 40% organizacji działa lokalnie (tzn. na terenie gminy/powiatu). Natomiast działalność ogólnopolską prowadzi 13,9% badanych, a międzynarodową – 11,6%. Omawiane dane przedstawia poniższy wykres 1.

Wykres 1. Zasięg działania organizacji.

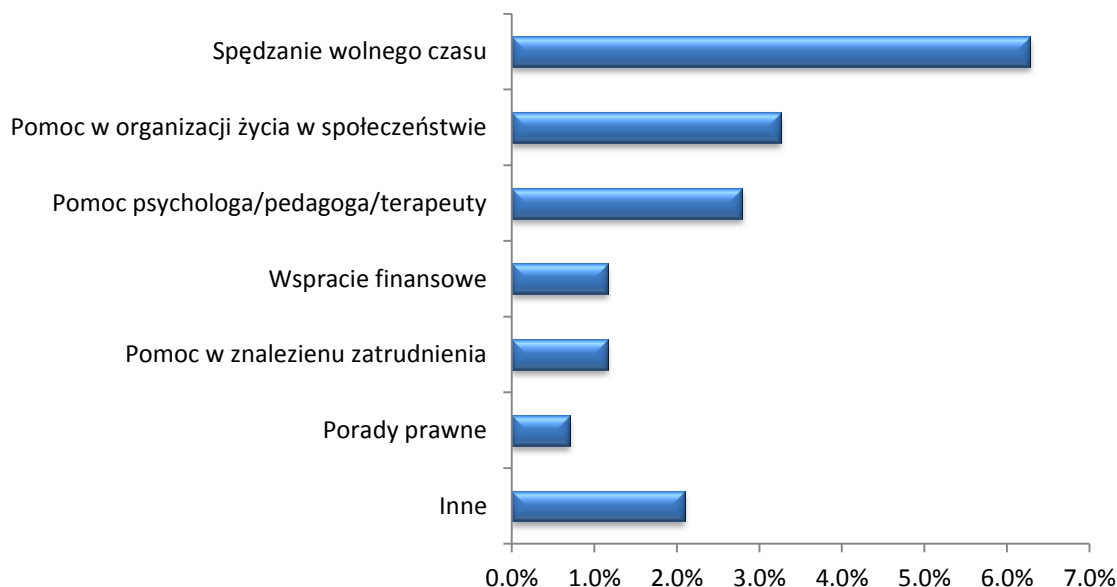

Źródło: Badanie własne

Kondycja funkcjonujących w województwie świętokrzyskim organizacji pozarządowych jest oceniana przez ich członków w zdecydowanej większości jako dobra – (65,1%). Na złą sytuację organizacji wskazało około 23% ankietowanych, natomiast pozostała część nie potrafiła ocenić kondycji organizacji w której działa.

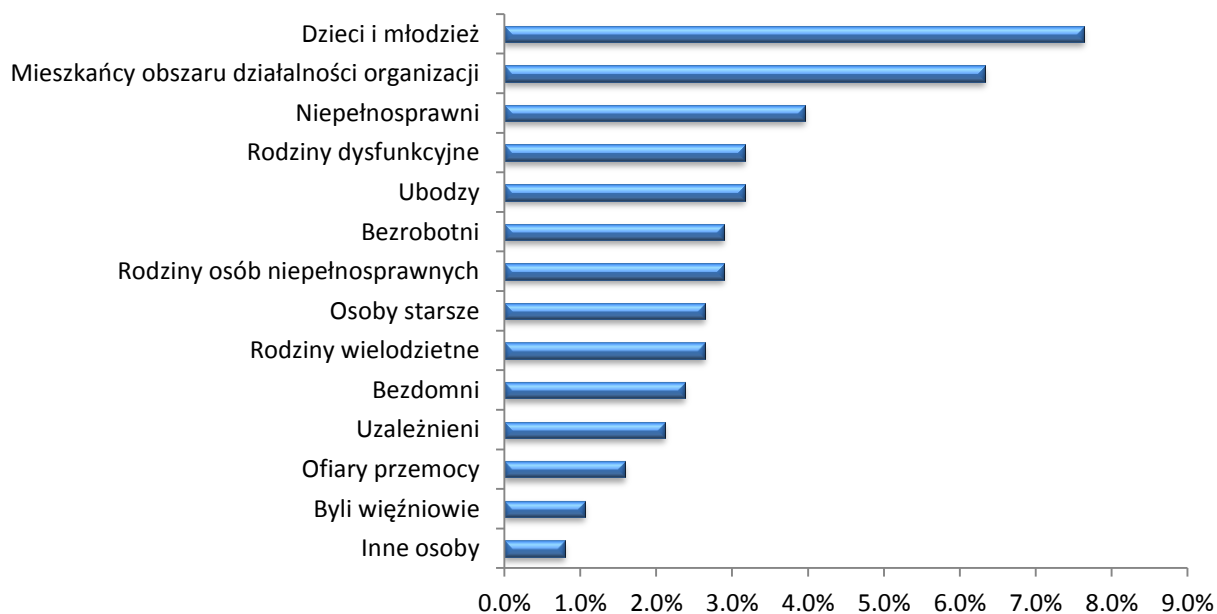
60% organizacji działających na terenie województwa świadczy usługi w zakresie spędzania wolnego czasu, niespełna jedna trzecia pomaga w organizacji życia w społeczeństwie. Około 28% oferuje pomoc psychologa/pedagoga/terapeuty, a prawie co dziesiąta – wsparcie finansowe i pomoc w znalezieniu pracy. Ponadto 7% udziela porad prawnych, a jedna piąta świadczy inne usługi takie jak doradztwo, pomoc rzeczową/żywnościową. Grupy docelowe, którym oferowane są wymienione usługi, to przede wszystkim dzieci i młodzież oraz mieszkańcy obszaru na którym działa organizacja. Ponad 30% badanych organizacji świadczy również usługi na rzecz niepełnosprawnych, rodzin dysfunkcyjnych i ubogich. Pełne zestawienie oferowanych usług oraz grup społecznych do których są one kierowane, przedstawiają wykresy 2 i 3.

Wykres 2. Oferowane usługi przez badane podmioty.

Źródło: Badanie własne

Wykres 3. Grupy docelowe oferowanych usług.

Źródło: badanie własne

Organizacje pozarządowe deklarują, iż najchętniej współpracują z instytucjami takimi jak: urzędy miasta i gminy (79,1%) oraz innymi organizacjami pozarządowymi (prawie 70%). W następnej kolejności jako partnerzy z którymi organizacje współpracują, wskazywane były Urząd Marszałkowski (ROPS) i starostwa powiatowe – odpowiednio 39,5% i 37,2%. Ponadto od 20 do 30% badanych wskazało także GOPS/MOPS, PCPR/MOPR, przedsiębiorstwa komercyjne i organizacje religijne (kościół, związki wyznaniowe). 14,0% wskazało na PFRON, a niespełna 5% na PUP/WUP. Najbardziej cenione we współpracy są: wymiana doświadczeń, chęć współpracy i realizacja wspólnych przedsięwzięć oraz udzielanie pomocy.

Wskazywano również takie cechy współpracy, jak: dobry kontakt, kompetencje, uczciwość, rzetelność, zaufanie, otwartość.

Trzy czwarte badanych organizacji pozarządowych poszukuje partnerów w celu rozwoju obecnych działań. Celem współpracy z innymi instytucjami dla większości organizacji jest także rozwój nowych działań oraz przygotowanie konkretnego projektu.

Największy wpływ na poprawę funkcjonowania i rozwój organizacji mają szkolenia z zakresu źródeł finansowania i zarządzania projektami. Istotnym czynnikiem podnoszącym jakość świadczonych przez organizację usług są szkolenia z zarządzania (zarządzanie organizacją, finansami, zasobami ludzkimi).

Nieco ponad 15% organizacji pozarządowych z terenu województwa współpracuje z instytucjami sektora ekonomii społecznej wśród których wymieniano: spółdzielnie socjalne (3 wskazania), Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej (po 2) oraz Zakłady Aktywności Zawodowej (1wskazanie). Zakres tej współpracy jest różny: organizacja wizyt studyjnych, praca z dziećmi niepełnosprawnymi, remonty, dzierżawa pomieszczeń, współpraca w zakresie imprez integracyjnych, szkolenia, wspólny projekt z EFS.

Respondentom zadano pytanie: *„Które, ich zdaniem, instytucje ekonomii społecznej prowadzą reintegrację zawodową i społeczną?”* Prawie 60% badanych wskazało na wszystkie wymienione instytucje czyli Centra Integracji Społecznej, Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, Spółdzielnie Pracy, Spółdzielnie Socjalne, Spółdzielnie Inwalidów, Kluby Integracji Społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej i Zakłady Aktywności Zawodowej. Respondenci wskazali także pojedyncze instytucje: Centra Integracji Społecznej (3), Zakłady Aktywności Zawodowej (2), Spółdzielnie Inwalidów, Kluby Integracji Społecznej i Warsztaty Terapii Zajęciowej (po 1). Natomiast 34,9% grupy stwierdziło, że żadna z wymienionych instytucji nie prowadzi reintegracji zawodowej i społecznej.

Przedstawiciele organizacji pozarządowych wymieniając cechy, ich zdaniem charakterystyczne dla instytucji zaliczanych do sektora ekonomii społecznej, najczęściej wymieniali: demokratyczne, autonomiczne zarządzanie i niezależność (9), odpowiedzialność społeczną (6), gospodarność, zaradność, przedsiębiorczość, nie nastawienie na zysk, otwartość (po 5) i integrację (4). Wszystkie wymieniane przez respondentów cechy przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela 7. Cechy instytucji z sektora ekonomii społecznej.

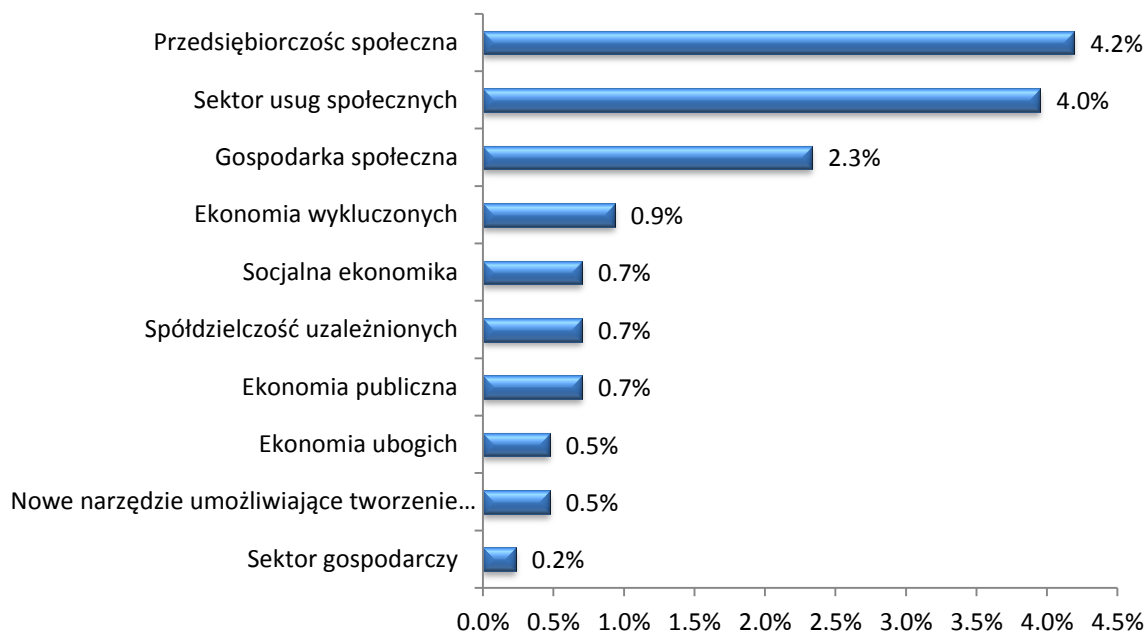
Cecha	Liczba	Cecha	Liczba
demokratyczne, autonomiczne zarządzanie i niezależność	9	środowiska, w których i na rzecz których działają	2
działalność, akceptacja, odpowiedzialność społeczna	6	zapobieganie wykluczeniu społecznemu	2
gospodarność, zaradność, przedsiębiorczość	5	budowa odpowiedzialności społecznej	1
nie nastawione na zysk	5	dobroczynność	1
otwartość	5	forma inkubatora	1
integracja	4	jasne kryteria	1
aktywizacja zawodowa	3	konkurencyjność	1
dobrowolność	3	konsekwencja	1
doradztwo, pomoc	3	nawiązanie nowych kontaktów	1
orientacja na człowieka	3	obszary, w których działają	1
solidarność	3	partnerstwo	1
wytuczane cele społeczne	3	reintegracja społeczna i zawodowa	1
bezpłatność	2	rozwój	1
determinacja, zaangażowanie	2	uczestnictwo wykluczonych społecznie	1
działalność w obszarach niezaspokojonych	2	uwzględnianie potrzeb społecznych	1
ochrona, opieka	2	użyteczność	1
podnoszenie umiejętności, kwalifikacji	2	zaufanie	1
samoorganizacja, samopomoc	2		

Źródło: Badanie własne

Wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych dominuje pogląd, iż podmioty ekonomii społecznej w największym stopniu powinno wspierać Państwo i Samorządy (odpowiednio 32,6% i 30,2% wskazań) oraz Unia Europejska w formie dotacji (25,6%). Ponadto 7,0% badanych wskazało na organizacje pozarządowe.

Najczęściej stosowanymi zamiennikami pojęcia ekonomii społecznej są *przedsiębiorczość społeczna i sektor usług społecznych* – wskazało je po około 40% respondentów. Prawie co czwarty badany używa również terminu „*gospodarka społeczna*”. Pozostałe odpowiedzi nie uzyskały więcej niż 10% głosów, a ich pełne zestawienie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. Terminy ekonomii społecznej.

Źródło: Badanie własne

Większość badanych osób nie potrafiła zaproponować nowatorskich narzędzi do walki z wykluczeniem społecznym. Natomiast wypowiedzi osób, które takie narzędzia wskazały, przedstawia tabela nr 4.

Tabela 8. Narzędzia do walki z wykluczeniem społecznym i zawodowym.

Narzędzia do walki z wykluczeniem społecznym i zawodowym	Liczba
edukacja, szkolenia, kursy, poradnictwo	2
aktywizacja zawodowa połączona z terapią	1
Klustry	1
likwidacja biurokracji	1
ulepszenie współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi, a samorządem oraz sektorem gospodarczym	1
działania twórcze od jak najwcześniejszego wieku, czyli "KULTURA przeciw wykluczeniu" - działania w sferze kultury, poprzez kulturę itd.	1
do działań i pod "opiekę" należy wziąć całe rodziny	1
pobudzanie pasji i rozwijanie zaniedbanych talentów	1
praca za godziwe wynagrodzenie	1
skoordynowanie polityki dotyczącej wolontariatu i wymiany informacji nowe przepisy i finansowanie projektów niesienie pomocy grupom w najtrudniejszej sytuacji	1
upowszechnianie edukacji w środowisku osób wykluczonych społecznie i zawodowo, dostarczanie solidnej wiedzy na temat czynników wpływających na sytuację społeczno-ekonomiczną we współczesnym społeczeństwie, ograniczenie ubóstwa	1

utworzenie Centrum Informacji dla Osób Chorujących Psychiczenie	1
utworzenie centrum integracji mieszkańców, bank czasu, spółdzielnia socjalna	1
warsztaty prowadzone nowoczesną metodą dramatyizmu i dramy polegające na treningu dziesięciu aspektów osobowości, które pomagają wykształcić priorytetowe umiejętności społeczne, które mają decydujący wpływ na szczęśliwe i spełnione życie	1

Źródło: Badanie własne

Instytucje pozarządowe prowadzą zróżnicowaną działalność w różnych sferach, a przede wszystkim pomocy społecznej, aktywizacji zawodowej, ochrony zdrowia, edukacji i wychowania. Głównie w formie projektów finansowanych ze środków publicznych w tym PO KL i RPO, a stosunkowo rzadko z przychodów ze sprzedaży towarów i usług. O mocno zróżnicowanym zasięgu – od regionalnego czy nawet ponadregionalnego (obszar dwóch województw) po lokalny (obszar powiatu, jednego miasta, gminy).

Osoby zatrudnione w podmiotach ekonomii społecznej w zdecydowanej większości wyrażają zadowolenie z efektów działalności prowadzonej przez podmiot który reprezentują. Powody do zadowolenia daje liczba zaktywizowanych społecznie i zawodowo osób. Jednak pojawiają się głosy sceptyczne, że oczekiwania były większe.

Instytucje sektora ekonomii społecznej najczęściej zatrudniają do 10 osób, tylko w jednym przypadku zatrudnienie przekracza 50 osób – dotyczy do przedsiębiorstwa społecznego z Bałtowa. Dominującą formą zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej jest przede wszystkim umowa o pracę (zarówno w pełnym wymiarze godzin, jak i w różnych częściach etatu), a także umowa – zlecenie oraz umowy o zatrudnieniu socjalnym. Jednak te dwie formy stosowane są głównie jako dodatkowe, nigdy jako główne formy zatrudnienia. Pracownicy instytucji są dobrze wykształceni i posiadają uprawnienia do wykonywanej pracy.

W kwestii zatrudnienia można wyróżnić trzy grupy. Pierwsza to podmioty zatrudniające osoby wykluczone społecznie i bezrobotne. Dzięki temu zdobywają nowych pracowników ale i realizują swoje zadania statutowe. Druga grupa zatrudnia osoby, którym ich instytucja ma z założenia pomagać i są to osoby z różnymi typami niepełnosprawności. Trzeba zaznaczyć, że pojawiło się kilka odpowiedzi, w których respondenci stwierdzali, że zatrudniają osoby „sprawne”, tym samym odmawiając pracy osobom niepełnosprawnym. Trzecia z grup jako kryterium zatrudnienia podawała wyłącznie wykształcenie kierunkowe oraz posiadane kwalifikacje do wykonywania danego zawodu czy zadań. Pojawiały się także wypowiedzi nieprecyzyjne typu zatrudnianych osób.

Podmioty ekonomii społecznej zostały scharakteryzowane pod kątem sposobów zarządzania oraz mechanizmów planowania strategicznego i organizacyjnego. Wśród podmiotów ekonomii społecznej dominują dwa główne modele zarządzania i kontroli.

Pierwszy z nich *polega na demokratycznym zarządzaniu placówką*, gdzie każdy z pracowników odpowiada za swój zakres obowiązków. Podczas spotkań określane są zasady funkcjonowania instytucji, jej cele i podział zadań. W tego typu placówkach nie ma instytucji nadrzędnej, a kontrola odbywa się na zasadzie wzajemnego monitorowania pracy. Druga forma zarządzania jest to *forma hierarchiczna z jasno wydzielonymi jednostkami, podgalającymi kierownictwu*. W tym przypadku to kierownictwo ustala plan funkcjonowania instytucji, przeprowadza odpowiednie kontrole czy monitoring.

W województwie świętokrzyskim można wskazać na dwa typy organizowania się podmiotów ekonomii społecznej – „*odgórny i oddolny*”. Pierwszy z nich to organizacje powstałe w ramach pomocy społecznej, powołane przez władze regionu. Drugi typ to inicjatywy oddolne, które powstały dzięki pracy i zaangażowaniu kilku osób.

Obecnie głównymi źródłami finansowania podmiotów ekonomii społecznej są środki pochodzące z:

- PFRON,
- budżetu powiatu/województwa,
- programów Unii Europejskiej,
- składek i sponsoringu,
- realizacji zadań zleczanych przez samorzady.

Instytucje z obszaru ekonomii społecznej w większości biorą udział w konkursach i przetargach na realizację zadań publicznych, ogłaszanych przede wszystkim przez JST szczebla gminnego lub powiatowego.

Najczęściej stosowaną formą finansowania są środki pochodzące z PFRON oraz z budżetu samorządów lokalnych. Najrzadziej wspomina się o darowiznach, składek czy sponsoringu.

Ilość korzystających z pomocy podmiotów ekonomii społecznej i działających w ich ramach osób jest różna, w zależności od typu instytucji, jej wielkości i zadań. Liczby kształtują się od kilku do kilkudziesięciu.

Większość respondentów stwierdziła, że prowadzą działalność promocyjną na dużą skalę, starają się jak najbardziej wypromować swoją działalność, by działalność podmiotów ekonomii społecznej stała się zauważalna, a co za tym idzie, bardziej popularna i lepiej dofinansowywana.

Ich zdaniem im więcej takich podmiotów, tym większe korzyści dla społeczeństwa. Głównymi formami promocji były:

- udział w konferencjach,
- udział w regionalnych imprezach okolicznościowych,

- udział w targach branżowych,
- promocja w środkach masowego przekazu,
- promocja przez samorządy,
- organizowanie spotkań informacyjnych.

Druga grupa respondentów stwierdziła, że nie prowadzi takiej działalności. Nie wynikało to jednak z niechęci czy lenistwa, ale już z dużej popularności tych instytucji w lokalnej społeczności. Uznali oni, że na chwilę obecną taka działalność nie jest im potrzebna.

Stosowane formy reklamy podmiotów są wystarczające. To, co należy zmienić, to nasilenie kampanii reklamowej w mediach, także ogólnopolskich. Nie mniej istotny jest także częstszy kontakt bezpośredni po to, by zapoznać społeczeństwo „w praktyce” z działalnością podmiotów ekonomii społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej wykazują bardzo dużą inicjatywę i chęć poszerzenia oraz rozwijania swojej obecnej działalności. Nowe obszary działań to np. usługi prawnicze, spółdzielnie socjalne, działalność usługowo-handlowa. Jednak część tych planów uzależniona jest od czynników leżących poza organizacją.

Podmioty ekonomii społecznej uważają, iż instytucje publiczne odgrywają ważną rolę w ich funkcjonowaniu. Dlatego też wsparcie z ich strony ma wielkie znaczenie. Jednak ocena tego wsparcia jest raczej negatywna ponieważ podmioty nie uzyskują potrzebnej im pomocy od instytucji publicznych. Oczekują od nich tworzenia rozwiązań systemowych, nowego prawa i przepisów tak, by podopieczni podmiotów ekonomii społecznej oraz same instytucje mogły uzyskać pomoc w zatrudnieniu czy funkcjonowaniu.

Cytujemy odpowiedzi:

„Żeby instytucje współpracowały ze sobą i mogły korzystać z ujednoliconych aktów prawnych”.

„Ludzie, którzy chcieliby otworzyć, ale oni nie są sami na tyle wykształceni, żeby to otworzyć i ciągnąć, więc potrzebny jest jakiś inkubator, żeby to ruszyło i działało”.

„Stymulowanie, zaangażowanie do większych projektów i wspieranie w tych projektach i pomoc”.

„Łagodzenie przepisów, które określają każdą formę działalności i które blokują rozwój”.

Organizacje pozarządowe chętnie współpracują z innymi podmiotami ekonomii społecznej. Najczęściej są to podmioty o podobnym profilu działalności. Współpraca ta uwidacznia się najczęściej przy organizowaniu spotkań okolicznościowych. Jednak znaczna część badanych stwierdziła, że nie współpracuje z żadnym PES.

Niestety istnieje również wiele różnorodnych problemów z którymi borykają się instytucje. Są to: sytuacja finansowa placówki oraz niejednoznaczne przepisy prawa. Pracownicy często nie wiedzą, „co wolno” ich placówce, a czego nie. O jakie środki mogą występować, a jakie im się nie należą. Dlatego tak istotna jest pomoc prawna w tym zakresie. Kolejny problem dotyczy już samej specyfiki pracy. Istnieje duży problem w porozumieniu się z beneficjentami pomocy. Szczególnie trudno współpracuje się z rodzinami osób wymagających pomocy. Ich postawa często utrudnia pracę pracownikom placówek. Ostatni ważny problem, to problem emocjonalny samych pracowników, którzy na co dzień zmagają się z trudnościami, z ludzkimi dramatami i brakiem wsparcia w ich pracy.

Do zmniejszenia istniejących problemów mogło by się przyczynić m.in.:

- ograniczenie biurokracji i zmiana przepisów prawa – dzięki temu instytucje mogłyby efektywniej starać się o fundusze i wsparcie, np. poprzez nadanie osobowości prawnej tym podmiotom, które tego potrzebują,
- zwiększenie pomocy finansowej – dzięki środkom finansowym podmioty mogłyby efektywniej wykonywać swoją pracę i poszerzyć oferowane formy wsparcia,
- zintensyfikowanie wsparcia ze strony samorządów lokalnych – zaangażowanie się instytucji publicznych w pracę podmiotów ekonomii społecznej przyniosłoby wymierne korzyści nie tylko w kwestii pomocy finansowej, ale również w tworzeniu miejsc pracy czy inkubatorów przedsiębiorczości,
- zmiany systemowe w funkcjonowaniu państwa – dzięki globalnym zmianom w prawie, edukacji i finansowaniu można usprawnić także działanie podmiotów ekonomii społecznej.

Pomimo występujących problemów, praca którą wykonują zatrudnieni w podmiotach ekonomii społecznej, daje wiele satysfakcji, mobilizując do działań. Można więc powiedzieć, że w kwestii chęci i zaangażowania pracowników, sytuacja podmiotów ekonomii społecznej jest dobra. Jednak sytuacja wygląda inaczej w przypadku kwestii finansowych i prawnych, które mogą uniemożliwić realizację stawianych celów. Dlatego spora część badanych stwierdzała, że zarówno sytuacja obecna, jak i przyszła nie wygląda pod tym względem najlepiej.

Pozytywnie oceniana przez respondentów jest współpraca własnych instytucji z instytucjami państwowymi i samorządowymi. Negatywne oceny pojawiały się sporadycznie i wskazywały głównie na fakt zbyt małego zaangażowania w sprawy podmiotów ekonomii społecznej. Choć po części wynikało to z nie do końca precyzyjnych przepisów regulujących taką współpracę.

Najbardziej oczekiwaną formą wsparcia jest wsparcie finansowe ze strony instytucji państwa – nie tylko w postaci bezpośrednich transferów, ale także w postaci pomocy przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Nie mniej istotne jest także tworzenie miejsc pracy dla tych, którzy przejdą szkolenie czy kurs, bo w innym przypadku wydawanie pieniędzy na ich edukację mija się z celem. Istotne jest także rozszerzone poradnictwo prawne, bez którego często podmiotom ekonomii społecznej ciężko jest funkcjonować. Szczególnie ważne jest opracowanie ogólnej strategii współpracy i koordynowania działalności poszczególnych podmiotów, co wpłynęłoby na wydajność pracy i wykorzystanie środków finansowych. Ten postulat jest adresowany zarówno do instytucji publicznych, jak i sektora ekonomii społecznej. Nie bez znaczenia jest również zainteresowanie się władz regionu działalnością podmiotów ekonomii społecznej.

Niewielka liczba podmiotów ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim wynika z wielu kwestii, z których najważniejszym jest finansowanie, w opinii badanych zbyt małe oraz źle zarządzane, dlatego wiele ośrodków boryka się z problemami finansowymi, co nie zachęca do tworzenia nowych. Problemem jest także pozyskiwanie środków ze źródeł zewnętrznych, gdyż wiele instytucji nie posiada osobowości prawnej. Drugi problem związany jest z funkcjonowaniem instytucji państwa i samorządowych. Zdaniem organizacji pozarządowych, samorzady oraz inne władze powinny podejmować jeszcze więcej działań zmierzających do zawiązywania współpracy z sektorem ekonomii społecznej. Samorzady powinny zintensyfikować promocję takiej działalności. Brak jest również odpowiednich rozwiązań prawnych, ułatwiających pracę Przedsiębiorstw Ekonomii Społecznej. Te dwa problemy są źródłem trzeciego, związanego z czynnikiem ludzkim – problemy, jakie mają funkcjonujące już Przedsiębiorstwa Ekonomii Społecznej, zniechęcają inne osoby do tego, by podejmowały taką działalność. Poza tym istnieje przeświadczenie, że nie jest to łatwa praca, wymagająca wiele zaangażowania, która nie przynosi zbyt wielu wymiernych korzyści. Stąd ludzie boją się i nie chcą się w nią angażować.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej prowadzone są działania sprzyjające rozwojowi sektora ekonomii społecznej. Są to głównie inicjatywy informacyjne, reklamy w mediach, bezpośredni kontakt z ludźmi w trakcie różnych spotkań okolicznościowych.

Pomocnym narzędziem w rozwoju sektora ekonomii społecznej mogła by być jasno określona ścieżka rozwoju ekonomii społecznej w Polsce. Działalność tego typu instytucji jest bardzo ważna i spełnia zasadniczą rolę w pomocy osobom wykluczonym społecznie. W pełni realizowane są postanowienia statutowe instytucji, a wykonywane zadania i projekty mają realny wpływ na polepszenie się sytuacji życiowej beneficjentów. Wpływ ten jest wieloraki.

Najważniejszym efektem działalności podmiotów ekonomii społecznej jest pomoc jakiej udziela swoim beneficjentom w wychodzeniu ze stanu wykluczenia społecznego. Instytucje te przyczyniają się do zmiany osobowości podopiecznych, którzy otwierają się na współpracę z innymi, wychodzą z uzależnień, podnoszą własną samoocenę.

Drugim ważnym efektem jest reintegracja społeczna i aktywizacja podopiecznych. Dzięki nim wykluczeni wracają do społeczeństwa, aktywizują się zawodowo, uczą się nowych zawodów czy umiejętności. Młodzi ludzie podejmują naukę, także na studiach wyższych.

Dzięki funkcjonowaniu tych placówek, podopieczni mogą wkroczyć ponownie na rynek pracy. Oczywiście nie gwarantuje to natychmiastowej posady, jednak zostają oni włączeni w społeczny proces poszukiwania pracy. W tym aspekcie ważne jest, by stwarzać miejsca pracy dla takich osób, choć nie jest to łatwe, o czym wspomina jeden z respondentów.

Ekonomia społeczna w świadomości badanych.

Badani właściwie nie odpowiedzieli na pytanie jaki jest stopień sformalizowania współpracy instytucji państwowych i samorządowych z podmiotami ekonomii społecznej, natomiast wskazali na liczne bariery (biurokratyczne, brak zrozumienia dla tego typu inicjatyw) i zaproponowali działania, które mogą poprawić wzajemne relacje: udrożnienie systemu komunikacji, poprzez m.in. wzajemne spotkania oraz potrzebę wyłonienia/wskazania liderów (i to po obu stronach – administracji i ekonomii społecznej).

Formy wsparcia podmiotów ekonomii społecznej

Instytucje reprezentujące region, mogą wspierać podmioty ekonomii społecznej działające na swoim obszarze, jednak możliwości udzielania takiego wsparcia zamykają się w działaniach: promocyjnych, napisaniu projektu, stworzeniu ram formalno-prawnych dotyczących wsparcia finansowego, budowaniu środowiska liderów, wymianie i dystrybucji informacji. Zasygnalizowany został brak kadr zorientowanych na efektywne kierowanie działaniami wspierającymi sektor ekonomii społecznej.

Proponowane przez badanych rozwiązania podnoszące efektywność wsparcia ekonomii społecznej w regionie powinny przybrać formę „dialogu społecznego” na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, umożliwiając międzysektorowy dialog, ustanowienie ram prawnych, rozwiązywanie pojawiających się problemów.

Promocja podmiotów ekonomii społecznej

W zakresie promocji podmiotów ekonomii społecznej należy:

- efektywniej wykorzystywać media, które powinny pokazywać dobrze prosperujące spółdzielnie socjalne jako wzór,

- publikować wywiady z ludźmi, którzy już realizują działania w tym obszarze (np. w lokalnej TV), pokazywać czym się zajmują, z jakiego punktu startowali, co osiągnęli dzięki takiemu typowi działalności.

Taka forma promocji mogłaby zainspirować kolejne osoby do tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej. Istotnym narzędziem mogącym wpłynąć na poprawę kondycji sektora ekonomii społecznej z pewnością byłoby stosowanie przez samorządy klauzul społecznych przy realizacji zamówień publicznych. Na promowanie idei przedsiębiorczości społecznej wpływa również rozwój i wzmacnianie tzw. „instytucji parasolowych” czyli Centrów Ekonomii Społecznej, Inkubatorów Ekonomii Społecznej.

Ekonomia społeczna w województwie świętokrzyskim

W wyniku przeprowadzonego badania respondenci wskazali instytucje identyfikowane z ekonomią społeczną w regionie wymieniając: Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Stowarzyszenie „BAŁT”, Caritas, a także ośrodki wspierające działania ekonomii społecznej.

W opinii badanych, podmiotów ekonomii społecznej w województwie jest dość dużo, jednak ilość nie przekłada się na jakość działania, ponieważ w większości przypadków kondycja tych podmiotów jest słaba, nie są zdolne do pozyskiwania środków unijnych, nie zatrudniają płatnego personelu, większość z nich opiera swoją działalność na pracy społecznej swoich członków. Istnieje potrzeba profesjonalizacji organizacji, żeby wykształcić w nich umiejętności pozyskiwania środków finansowych i angażowania stałej kadry.

Atutami województwa świętokrzyskiego, sprzyjającymi rozwojowi sektora ekonomii społecznej są przede wszystkim **walory turystyczne** (co sprawdza się m.in. w Bałtowie i Bielinach). **Natomiast niekorzystny wpływ na rozwój tego sektora mają tzw. bariery rozwojowe tj.: słaba infrastruktura komunikacyjna i teleinformatyczna, zaliczenie do tzw. ściany wschodniej, oraz wysoki wskaźnik bezrobocia.**

Do najważniejszych przyczyn ograniczających rozwój podmiotów ekonomii społecznej na terenie niektórych powiatów województwa świętokrzyskiego zalicza się ich typowo rolniczy charakter, *„gdzie większość osób jest zatrudnionych w rolnictwie. Tam występuje mniejsze bezrobocie. Tam, gdzie nie ma bezrobocia, to jest mniejsza potrzeba i zainteresowanie tą ekonomią społeczną”* oraz niska operatywność władz samorządowych, które nie wykorzystują w pełni środków unijnych.

2.4. ANALIZA SWOT SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ W WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIM:

Analiza obejmuje identyfikację i klasyfikację mocnych oraz słabych stron, a także szans i zagrożeń. Podstawę analizy stanowią wyniki z przeprowadzonych badań wśród organizacji i ekspertów zajmujących się obszarem ekonomii społecznej. Zderzenie ze sobą mocnych i słabych stron z szansami oraz zagrożeniami pozwala określić potencjał badanego obszaru, a także możliwość osłabienia lub wzmocnienia sił oddziałujących na niego czynników. Poniższa tabela zawiera tylko najważniejsze elementy analizy.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Aktywna działalność funkcjonujących w woj. podmiotów ekonomii społecznej.▪ Stabilna współpraca z instytucjami państwowymi.▪ Walory turystyczne	<ul style="list-style-type: none">• Duża biurokracja przy zakładaniu podmiotów ekonomii społecznej.• Brak wystarczającej liczby podmiotów świadczących usługi doradcze.• Brak centrum koordynującego pracę podmiotów.• Niska świadomość społeczna na temat ekonomii społecznej.• Mała ilość podmiotów ekonomii społecznej w woj.• Złe zasady finansowania.• Duża liczba bezrobotnych.• Zbyt niska świadomość społeczna na temat podmiotów ekonomii społecznej.• Brak jednolitych przepisów.• Brak centrum koordynującego pracę podmiotów.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">• Celem współpracy z innymi instytucjami dla około 65% badanych organizacji jest rozwój nowych działań.• Położenie województwa zaliczane do Polski Wschodniej może pomóc w staraniu się o środki finansowe.• Około 45% badanych organizacji pozarządowych planuje zwiększyć ilość realizowanych projektów w ciągu najbliższych 2 lat.	<ul style="list-style-type: none">• Około 23% badanych przedstawicieli organizacji pozarządowych oceniło kondycję finansową organizacji jako złą.• „Uproszczenie procedur i formalności” badane osoby oceniły jako jeden z ważniejszych czynników dla ich organizacji, co może świadczyć o trudnościach, jakie napotykają w tym względzie.• Rolniczy charakter powiatów, który może warunkować brak podmiotów ekonomii

- Dynamiczny rozwój woj.
- Wsparcie ze strony samorządu i biznesu.
- Możliwość wykorzystania walorów turystycznych.
- Wsparcie ekonomii społecznej z krajowych i unijnych środków.

społecznej.

- Brak inicjatywy ze strony mieszkańców oraz władz do realizowania nowych przedsięwzięć.
- Brak jednolitych przepisów.
- Brak inicjatywy ze strony mieszkańców oraz władz do realizowania nowych przedsięwzięć.
- Położenie województwa.

2.5 WNIOSKI Z CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.

Analizując część diagnostyczną oraz wyniki badania: „Świętokrzyskie podmioty ekonomii społecznej – stan i perspektywy” możemy pozwolić sobie na sformułowanie następujących wniosków odnośnie stanu ekonomii społecznej i szans jej rozwoju w regionie świętokrzyskim:

- Badani postrzegają rolę ekonomii społecznej jako istotną, choć przede wszystkim koncentrują się na aspektach związanych z aktywizacją społeczno-zawodową osób marginalizowanych lub zagrożonych marginalizacją. Natomiast pomijają niezwykle istotny wymiar, jakim jest znaczenie PES dla rozwoju lokalnego, czego zresztą modelowe i szeroko znane w skali kraju przykłady mają na własnym terenie.
- Możemy mówić o braku rozwoju sektora ekonomii społecznej (niewielka liczba działających PES, brak tego typu podmiotów w kilku powiatach) i jego słabej kondycji, co oddziałuje na ograniczony wpływ sektora na wywołanie pożądanych zmian społecznych, szczególnie w zakresie aktywizacji i reintegracji społeczno-zawodowej. Podobnie jest w przypadku instytucji wsparcia, z których większość zlokalizowana jest w Kielcach, co obniża ich zdolność do inkubowania i wspierania rozwoju PES, w szczególności w obszarach ich pozbawionych.
- O słabej kondycji PES w regionie decydują zarówno czynniki wewnętrzne (opieranie prowadzonej działalności głównie na środkach z programów UE z niewielkim udziałem przychodów z działalności gospodarczej, niewielkie zasoby kadrowe, słabo rozwinięta kooperacja ekonomiczna pomiędzy PES), jak i zewnętrzne (mało sprzyjający klimat społeczny i instytucjonalny).
- Badani wskazują na istotną rolę, jaka dla rozwoju ekonomii społecznej, może i powinna odgrywać władza i samorząd terytorialny. Wzmocnieniu ekonomii społecznej regionu przysłuży się współpraca pomiędzy tymi dwoma sektorami – publicznym i społecznym – która powinna odbywać się na wielu różnych

płaszczyznach: wymiany informacji, grup doradczych roboczych, kontraktowania zadań publicznych.

- Niezbędna jest zmiana polityki instytucji publicznych wobec sektora ekonomii społecznej, zarówno w sposobie finansowania, udzielania wsparcia merytorycznego i organizacyjnego, jak i promocji. Najważniejsze jest wprowadzenie odpowiednich przepisów ułatwiających funkcjonowanie podmiotów oraz rozbudowanie sieci dialogu i szkoleń, które wspomagają rozwój tego sektora.
- Badania wykazały, że powodem braku podmiotów ekonomii społecznej na terenie niektórych powiatów województwa świętokrzyskiego jest:
 - ✓ Brak inicjatyw ze strony samorządów;
 - ✓ Brak rozsądnego dysponowania środkami finansowymi przez podmioty ekonomii społecznej;
 - ✓ Słaba aktywizacja społeczności województwa, zwłaszcza tej, która mieszka daleko od większych ośrodków miejskich;
 - ✓ Brak chęci współpracy samorządów z podmiotami ekonomii społecznej;
 - ✓ Brak promocji takiej formy działalności;
 - ✓ Brak odpowiedniego prawa, ułatwiającego pracę podmiotom ekonomii społecznej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

*Wieloletni regionalny
plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii
społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej
i jej otoczenia
w województwie świętokrzyskim
do roku 2020*

4. CEL GŁÓWNY

Rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim jako istotnego elementu systemu zaspokajania potrzeb społecznych, stabilnego uczestnika gry rynkowej, ważnego partnera współodpowiedzialnego za polityki publiczne jednostek samorządów terytorialnych.

5. PRIORYTETY DZIAŁAŃ ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI

Priorytet 1:

Stworzenie warunków do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz ich otoczenia w regionie.

Cel szczegółowy 1.1:

Stworzenie warunków formalnych do funkcjonowania przedsiębiorczości społecznej w regionie;

Działania:

- ✓ uwzględnienie ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych szczebla regionalnego i lokalnego;
- ✓ promowanie stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych;
- ✓ rozwój systemu wsparcia ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy 1.2:

Uruchamianie mechanizmów przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie organizacji pozarządowych oraz podmiotów łączących działalność gospodarczą i społeczną.

Działania:

- ✓ wspieranie innowacyjnego podejścia organizacji pozarządowych do realizacji celów społecznych i ekonomicznych – większy nacisk na innowacyjność, przedsiębiorczość i orientację na rezultaty;
- ✓ utworzenie inkubatorów przedsiębiorczości społecznej, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej udostępniających najważniejsze zasoby, w tym lokale na preferencyjnych warunkach, zapewniających bezpłatne doradztwo, szkolenia, służących wsparciem marketingowym (bazy danych potencjalnych kontrahentów) i promocyjnym zarówno o statusie jednostek samorządowych, jak i pozarządowych; docelowo instytucja typu inkubator lub ośrodek wsparcia powinna powstać w każdym powiecie na terenie Województwa Świętokrzyskiego;
- ✓ rozwój systemu wsparcia finansowego dla podmiotów ekonomii społecznej;

- ✓ kreowanie świadomej polityki wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej poprzez podnoszenie kompetencji pracowników samorządu i jego agend w zakresie funkcjonowania i wspierania ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy 1.3:

Objęcie systemem wsparcia na zasadach preferencyjnych wybranych obszarów działalności.

Działania:

- ✓ prowadzenie cyklicznych analiz dotyczących funkcjonowania przedsiębiorczości społecznej w regionie, w tym badanie bieżących profili działalności PES oraz ich potencjału;
- ✓ preferowanie usług: z zakresu pomocy i integracji społecznej, z obszaru edukacji i kultury oraz innych usług poziomie regionalnym i lokalnym.

Priorytet 2:

Większe zaangażowanie sektora ekonomii społecznej w realizację usług społecznych oraz w gospodarkę regionu.

Cel szczegółowy 2.1:

Umocowanie ekonomii społecznej w systemie strategicznego planowania rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym i regionalnym.

Działania:

- ✓ wspieranie działań sektora ekonomii społecznej zmierzających do wykreowania pozytywnego wizerunku marki ekonomii społecznej, podniesienia jakości działania oraz pomiaru oddziaływania społecznego (audyt społeczny), w szczególności w zakresie: 1) certyfikacji marki, 2) wypracowania standardów świadczenia usług społecznych, 3) wypracowania standardów działania inkubatorów i centrów wsparcia, 4) mierzenia społecznego oddziaływania podmiotów ekonomii społecznej (audyt społeczny);
- ✓ wprowadzenie aktywnych form reintegracji społecznej i zawodowej przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe urzędy pracy zorientowanych na tworzenie i wspieranie podmiotów ekonomii społecznej poprzez: 1) pracę socjalną ukierunkowaną na zakładanie PES, 2) kierowanie beneficjentów OPS i PUP na odbycie praktyk i staży w podmiotach ekonomii społecznej, 3) udzielanie dotacji na założenie spółdzielni socjalnych.

Cel szczegółowy 2.2:

Wsparcie ekonomii społecznej jako partnera przy realizacji polityk publicznych.

Działania:

- ✓ wspieranie procesów służących budowaniu reprezentacji sektora ekonomii społecznej na szczeblu gminy, powiatu i województwa;
- ✓ zagwarantowanie udziału reprezentacjom sektora ekonomii społecznej w tworzeniu i realizacji polityk publicznych;
- ✓ zakup przez samorzady terytorialne i ich jednostki wyrobów i usług dostarczanych przez przedsiębiorstwa społeczne, w tym kontraktowanie usług społecznych.

Cel szczegółowy 2.3:

Wsparcie wykorzystania potencjału przedsiębiorstw społecznych w rozwoju społeczności lokalnych, w tym rozwoju gospodarczego.

Działania:

- ✓ aktywizacja osób do tej pory wykluczonych z rynku pracy lub mających trudności w dostępie do niego;
- ✓ wykorzystanie innowacyjności przedsiębiorstw społecznych, ich umiejętności łączenia potencjałów osób i instytucji oraz pozyskiwania środków zewnętrznych;
- ✓ identyfikacja obszarów, w których realizację zadań publicznych można zlecić do realizacji przedsiębiorstwom społecznym (kontraktowanie) lub podjąć w ramach partnerstwa publiczno-społecznego.

Priorytet 3:

Inicjowanie rozwoju partnerstw na rzecz przedsiębiorczości społecznej.

Cel szczegółowy 3.1

Promowanie i wspieranie partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Działania:

- ✓ promowanie dobrych praktyk w obszarze zawiązywania partnerstw;
- ✓ wspieranie „sieciowania”, nawiązywania kontaktów pomiędzy przedsiębiorstwami społecznymi, biznesem, samorządami oraz organizacjami pozarządowymi;
- ✓ wsparcie doradcze oraz szkoleniowe podmiotów ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy 3.2

Rozwój otoczenia przedsiębiorczości społecznej w regionie.

Działania:

- ✓ inspirowanie w zakresie zawiązywania porozumień międzysektorowych na rzecz rozwoju przedsiębiorczości społecznej;
- ✓ inicjowanie współpracy Powiatowych Urzędów Pracy i Ośrodków Pomocy Społecznej na rzecz ekonomii społecznej;
- ✓ stworzenie systemowych rozwiązań wspierających przedsiębiorstwa ekonomii społecznej poprzez utworzenie sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej;
- ✓ uruchomienie portali internetowych poświęconych ekonomii społecznej w regionie;
- ✓ powołanie przy Marszałku Województwa Świętokrzyskiego zespołu monitorującego rozwój ekonomii społecznej w regionie.

Priorytet 4:

Promocja i upowszechnienie idei przedsiębiorczości społecznej.

Cel szczegółowy 4.1

Edukacja w zakresie przedsiębiorczości i ekonomii społecznej w regionie.

Działania:

- ✓ wsparcie edukacyjne władz lokalnych w zakresie wiedzy o ekonomii społecznej;
- ✓ promowanie działań mających na celu podniesienie świadomości z zakresu ekonomii społecznej wśród kadr pomocy społecznej, instytucji rynku pracy i pracowników JST odpowiedzialnych za kontakt z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ propagowanie tworzenia spółdzielni uczniowskich jako wstępu do przedsiębiorczości społecznej;
- ✓ utworzenie kierunku bądź specjalizacji oraz organizacja studiów podyplomowych z zakresu ekonomii społecznej na uczelniach wyższych w regionie.

Cel szczegółowy 4.2

Promocja ekonomii społecznej.

Działania:

- ✓ prowadzenie kampanii społecznych na rzecz przedsiębiorczości społecznej;
- ✓ publikowanie periodyków dotyczących ekonomii społecznej;

- ✓ współpraca z mediami w zakresie ekonomii społecznej;
- ✓ współpraca ze Spółką Targi Kielce przy organizacji targów promujących idee ekonomii społecznej.

GRAFICZNE PRZEDSTAWIENIE CELU, PRIORYTETÓW DZIAŁAŃ ORAZ KIERUNKÓW INTERWENCJI

Rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim jako istotnego elementu systemu zaspakajania potrzeb społecznych, stabilnego uczestnika gry rynkowej, ważnego partnera współodpowiedzialnego za polityki publiczne jednostek samorządów terytorialnych

PRIORYTETY

Stworzenie warunków do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz ich otoczenia w regionie.

Podniesienie poziomu zaangażowania sektora ekonomii społecznej w realizację usług społecznych

Rozwój sieci partnerstw na rzecz przedsiębiorczości społecznej.

Promocja i upowszechnienie idei przedsiębiorczości społecznej.

CELE SZCZEGÓŁOWE (kierunki interwencji)

Stworzenie warunków formalnych do funkcjonowania przedsiębiorczości społecznej w regionie.

Umocnienie ekonomii społecznej w systemie strategicznego planowania rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym i regionalnym.

Promowanie i wspieranie partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej

Edukacja w zakresie idei przedsiębiorczości społecznej.

Upowszechnienie mechanizmów przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie organizacji pozarządowych oraz podmiotów łączących działalność gospodarczą i społeczną.

Wsparcie ekonomii społecznej jako partnera przy realizacji polityk publicznych.

Rozwój otoczenia przedsiębiorczości społecznej w regionie.

Promocja ekonomii społecznej.

Objęcie systemem wsparcia na zasadach preferencyjnych wybranych obszarów działalności podmiotów es.

Wykorzystanie potencjału przedsiębiorstw społecznych dla rozwoju społeczności lokalnych, w tym rozwoju gospodarczego.

4. FINANSOWANIE PLANU

Przedstawione przez Unię Europejską rekomendacje, zobowiązują kraje członkowskie do inicjowania takich działań, aby przejść z systemu dotacyjnego do systemu pożyczkowego. Dostępność instrumentów o charakterze dotacyjnym będzie ograniczona. Po 2013 roku należy zwiększyć nacisk na podejście lokalne i zintegrowane.

Pomoc finansowa będzie dystrybuowana głównie za pomocą pożyczek preferencyjnych, udzielanych przez regionalne fundusze pożyczkowe.

25 stycznia 2013r. podpisana została umowa pomiędzy Bankiem Gospodarstwa Krajowego a Towarzystwem Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych o finansowanie pilotażowego projektu Funduszu Pożyczkowego dla podmiotów ekonomii społecznej. Projekt opiera się na finansowaniu zwrotnym w postaci preferencyjnych pożyczek dystrybuowanych przez lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe pełniące rolę pośredników finansowych. Ponadto w ramach programu będzie finansowane doradztwo dla podmiotów przedsiębiorczości społecznej.

Budżet całego programu wynosi 30 milionów złotych. Na potrzeby realizacji projektu, Polska została podzielona na 5 mikroregionów. Województwo świętokrzyskie znajduje się w regionie 5, razem z województwem małopolskim i śląskim. Według informacji uzyskanej z Towarzystwa Inicjatyw Społeczno - Ekonomicznych prowadzone są rozmowy mające na celu wyłonienie lokalnego operatora funduszu w województwie świętokrzyskim (stanu na miesiąc kwiecień 2013).

Program będzie głównym źródłem finansowania niniejszego planu przynajmniej do końca 2015 roku.

Ponadto zakłada się finansowanie Planu również z:

1. Środków UE;
2. Budżetu Państwa;
3. Budżetów Samorządów Terytorialnych;
4. Środków własnych przedsiębiorstw ES;
5. Środków pochodzących od podmiotów prywatnych;
6. Funduszy grantowych.

5. REALIZATORZY PLANU:

Ekonomia społeczna wpisuje się w działalność wielu instytucji i organizacji. Dlatego zasadnym staje się fakt, aby w realizację Planu zaangażowanych było wiele podmiotów współpracujących ze sobą, począwszy od administracji rządowej, poprzez samorządy, przedsiębiorstwa do organizacji pozarządowych.

Poniżej wymieniono instytucje które w realizację planu powinny być najbardziej zaangażowane, jednak należy zwrócić uwagę, iż jest to katalog otwarty i każda instytucja czy osoba prywatna której zależy na rozwoju przedsiębiorstw społecznych w województwie świętokrzyskim może włączyć się w realizację Planu.

Instytucje bezpośrednio zaangażowane w realizację Planu:

- Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
 - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – koordynator Planu,
 - Departament Polityki Regionalnej,
 - Departament Funduszy Strukturalnych,
 - Biuro Innowacji,
 - Biuro Komunikacji Społecznej
- Wojewódzki Urząd Pracy,
- Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego,
- Starostwa Powiatowe,
- Powiatowe Urzędy Pracy,
- Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie
- Urzędy Miast, Urzędy Gmin,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej,
- Zakłady Aktywności Zawodowej,
- Organizacje pozarządowe,
- Świętokrzyska Izba Gospodarcza,
- Izba Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kielcach,
- Świętokrzyska Izba Rolnicza,
- Szkoły i wyższe uczelnie,

- Lokalne Grupy Działania,
- Regionalne Ośrodki Europejskiego Funduszu Społecznego.

6. MONITORING I EWALUACJA PLANU

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej bezpośrednio będzie odpowiadał za sprawdzanie poziomu realizacji założonego w Planie celu. Sprawdzanie opierać się będzie na bieżącym monitoringu, który pozwoli na dokonywanie korekt w zapisach planu w przypadku zaistnienia nieprawidłowości w jego realizacji. W odstępach dwuletnich zostanie dokonana ewaluacja pełna (*mid-term*) na podstawie której zostanie sporządzony raport z realizacji danego etapu Planu. Przedmiotowy raport będzie przedstawiany Zarządowi Województwa oraz Sejmikowi.

Raportu sporządzany będzie na podstawie:

1. Sprawozdawczości OWES,
2. Danych statystycznych gromadzonych przez Obserwatorium Integracji Społecznej,
3. Danych statystycznych z Urzędu Statystycznego w Kielcach,
4. Sprawozdań będących w dyspozycji Wydziału Polityki Społecznej UW w Kielcach,
5. Sprawozdań z realizacji Programów Operacyjnych.

Wskaźniki weryfikacji stopnia realizacji Planu.

W celu rzetelnego monitoringu realizacji Planu opracowano „koszyk wskaźników”, który również pozwoli dokonywać ewaluacji Planu. „Koszyk wskaźników” został przedstawiony w formie tabelarycznej na kolejnej stronie.

Tabela 9. Wskaźniki weryfikacji stopnia realizacji Planu

Rodzaj oceny	Nazwa wskaźnika	Jedn. Miary	Miara oceny	Harmonogram ocen
Priorytet 1: Stworzenie warunków do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz ich otoczenia w regionie				
1.1 : Stworzenie warunków formalnych do funkcjonowania przedsiębiorczości społecznej w regionie	<ul style="list-style-type: none"> • problematyka ES w dokumentach programowych samorządu 	%	<ul style="list-style-type: none"> • odsetek gmin/powiatów, które uwzględniły problematykę ekonomii społecznej w swoich dokumentach programowych 	co 2 lata
	<ul style="list-style-type: none"> • przetargi zawierające „klauzulę społeczną 	%	<ul style="list-style-type: none"> • odsetek ogłoszonych przetargów zawierających „klauzulę społeczną) 	na koniec roku
	<ul style="list-style-type: none"> • usługi zlecane na podstawie tzw. „klauzuli społecznej” 	%	<ul style="list-style-type: none"> • odsetek zleconych usług w ramach przetargów na podstawie tzw. „klauzuli społecznej” 	na koniec roku
	<ul style="list-style-type: none"> • fundusze pożyczkowe oraz poręczenia 	szt. wol.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba funkcjonujących na terenie województwa funduszy pożyczkowych oraz poręczeniowych dla PES, • liczba PES które skorzystały z funduszy poręczniowych i pożyczkowych . • Wolumen wsparcia finansowego udzielonego przez fundusze doręczeniowe i pożyczkowe 	na koniec roku
1.2: Uruchomienie mechanizmów przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie organizacji pozarządowych oraz podmiotów łączących działalność gospodarczą i społeczną.	<ul style="list-style-type: none"> • zatrudnienie w podmiotach ekonomii społecznej 	osoby	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kobiet/mężczyzn zatrudnionych (w podziale na podstawę i wymiar czasu pracy) w podmiotach ekonomii społecznej 	na koniec roku
	<ul style="list-style-type: none"> • spółdzielnie socjalne 	szt.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zarejestrowanych spółdzielni socjalnych 	na koniec roku
	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą 	szt.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba organizacji pozarządowych (w podziale na status), które wskutek pomocy OWES rozpoczęły działalność ekonomiczną 	co 2 lata
	<ul style="list-style-type: none"> • efektywność gospodarowania 	szt.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów ekonomii społecznej działających na zasadach rynkowych, które osiągnęły dochód lub nadwyżkę bilansową z działalności. 	na koniec roku
1.3 Objęcie systemem wsparcia na zasadach preferencyjnych wybranych obszarów działalności	<ul style="list-style-type: none"> • zakres systemu wsparcia ES 	szt.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów ekonomii społecznej które zostały objęte wsparciem na zasadach preferencyjnych. 	co 2 lata
Priorytet 2: Większe zaangażowanie sektora ekonomii społecznej w realizację usług społecznych oraz gospodarkę regionu				
2.1: Umocnienie ekonomii społecznej w systemie strategicznego planowania rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> • standardy działań PES 	szt.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba PES realizujących usługi społeczne na podstawie standardów 	co 3 lata
	<ul style="list-style-type: none"> • standardy działań instytucji wsparcia 	%	<ul style="list-style-type: none"> • liczba certyfikowanych ośrodków wsparcia 	co 2 lata
	<ul style="list-style-type: none"> • praktyki i staże w PES 	osoby	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób (w podziale na 	na koniec roku

			kobiety i mężczyzn) odbywających staże i praktyki w PES	
	• dotacje na założenie spółdzielni socjalnych	szt.	• liczba dotacji udzielonych na założenie spółdzielni socjalnych	na koniec roku
2.2: Wsparcie ekonomii społecznej partnera przy realizacji praktyk publicznych	• reprezentacje sektora ekonomii społecznej na szczeblu gminy, powiatu i województwa	liczba	• liczba liderów ekonomii społecznej na poziomie gmin, powiatów i województwa	co 2 lata
Priorytet 3: Inicjowanie rozwoju partnerstw na rzecz przedsiębiorczości społecznej				
3.1 Promowanie i wspieranie partnerstw na rzecz ekonomii społecznej	• ośrodki wsparcia ekonomii społecznej w województwie	szt.	• liczba ośrodków wsparcia ekonomii społecznej w województwie świadczących kompleksowe usługi które objęte są systemem akredytacji/certyfikacji	na koniec roku
3.2 Rozwój otoczenia przedsiębiorczości społecznej	• porozumienie o wspieraniu przedsiębiorczości społecznej	szt.	• liczba porozumień o wspieraniu przedsiębiorczości społecznej na poziomie powiatowym	na koniec roku
Priorytet 4: Promocja i upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej				
4.1: Edukacja w zakresie przedsiębiorczości i ekonomii społecznej w regionie	• stan wiedzy o ekonomii społecznej w społeczeństwie	%	• odsetek mieszkańców regionu rozpoznających, rozumiejących i ufających PES	co 3 lata
4.2: Promocja ekonomii społecznej	• konferencje nt. ekonomii społecznej	szt.	• liczba konferencji o zasięgu regionalnym na temat ekonomii społecznej	na koniec roku
	• kampanie informacyjne na rzecz ekonomii społecznej	szt.	• liczba kampanii informacyjno- promocyjnych o zasięgu regionalnym organizowanych na temat ekonomii społecznej	co 2 lata
	• wydawnictwa dot. problematyki ekonomii społecznej	szt.	• liczba wydanych periodyków dot. problematyki ES w regionie	co 2 lata
	• promocja ekonomii społecznej na poziomie subregionalnym	szt.	• liczba standaryzowanych wydarzeń dot. ES w każdym subregionie	raz w roku
	• konkursy na najlepsze przedsiębiorstwo społeczne	szt.	• liczba konkursów organizowanych na poziomie subregionów i regionów	raz w roku

7. SPIS TABEL , WYKRESÓW I RYSUNKÓW

Tabele

Tabela 1. Spółdzielnie socjalne w województwie świętokrzyskim	12
Tabela 2. Centra Integracji Społecznej	13
Tabela 3. Kluby Integracji Społecznej	14
Tabela 4. Zakłady Aktywności Zawodowej	15
Tabela 5. Warsztaty Terapii Zajęciowej	15
Tabela 6. Wykaz organizacji w których przeprowadzono badanie.....	20
Tabela 7. Cechy instytucji z sektora ekonomii społecznej.....	24
Tabela 8. Narzędzia do walki z wykluczeniem społecznym i zawodowym	25
Tabela 9. Wskaźniki weryfikacji stopnia realizacji Planu	46

Wykresy

Wykres 1. Zasięg działania organizacji.....	21
Wykres 2. Oferowane usługi przez badane podmioty.....	22
Wykres 3. Grupy docelowe oferowanych usług	22
Wykres 4. Terminy ekonomii społecznej.....	25

Rysunki

Rysunek 1. Liczba stowarzyszeń i fundacji w województwach w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	10
---	----